

Na podlagi skupnih razgovorov Odbora ZS mariborskih visokošolskih zavodov in univerzitetnega odbora ZSJ v Ljubljani, ki so bili 4. in 5. marca v Mariboru, dajeta odbora naslednjo

IZJAVA

I.

Odbora poudarjata, da študentje ne moremo pristati na materialno selekcijo, kateri smo danes priča, ampak je nujno zagotoviti sredstva vsem mladim ljudem, ki so sposobni in potrebni, in jim s tem omogočiti študij. Pri tem ne smemo zanemariti problemov študentskih domov, dotiranja, subvencij in ostalih oblik finančne pomoči študentom.

Materialnemu položaju študentov z vidika socialne in regionalne strukture, ki se stalno slabša, je bilo v preteklem letu posvečena vrsta razprav in razgovorov. Del teh prizadevanj se bliža končni fazi s sprejetjem republiškega zakona o štipendijah in posojilih in zakona o izobraževanju. Odbora poudarjata v skupnem interesu, da zakon kljub temu ne more zagotavljati sredstev, lahko pa vpliva na materialni položaj študentov. Odbora se zavedata, da bo ta vpliv pozitiven samo z enotnimi prizadevanji ZS in ostalih subjektivnih sil v smeri povečevanja sredstev za štipendije, ki naj dobe primarni pomen s tem, da postanejo instrument kadrovske politike gospodarstva oz. delovnih organizacij in stimulativni faktor za posameznike. V okviru teh prizadevanj spadajo tudi možnosti, ki jih imajo pokrajinski klubi študentov, ker so neposredno zainteresirani za iskanje izhoda iz opisanega položaja na svojih področjih glede na možnost neposrednega stika z gospodarstvom. Odbora poudarjata, da je

v novih pogojih poslovanja nujna sprememba sedanje izobrazbene in kvalifikacijske strukture v gospodarstvu bodisi zakonsko normativno, kar je trenutno najboljša rešitev in jo študentje podpiramo, ali v kakšnih drugih primernih oblikah. Pri tem odbora poudarjata, da ni družbenega opravičila za neracionalno trošenje sredstev, ki naj nudijo dopolnilno izobrazbo vodilnih kadrov v raznih kratkih tečajih in večernih šolah, ker je ta izobrazba samo formalna.

Primer ustreznega in smotrnega načina podeljevanja štipendij, za katerega se študentje zavzemamo, je politika štipendijskega sklada pri Republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo in sklada Borisa Kraigherja, ki je namenjen za štipendiranje sposobnih študentov delavskega in kmečkega porekla.

V celoto prizadevanj za smotrno sposobnostno selekcijo ne glede na materialni in socialni položaj mladega človeka štejejo tudi akcijo Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo — na pobudo UO ZS v Ljubljani — za individualno zasledovanje posameznikovih uspehov in sposobnosti, združeno s podeljevanjem stalnih materialnih sredstev v obliki individualnih štipendij.

Odbora se zavedata, da ni možno enostransko reševanje materialnega položaja posameznika in se zavzemata za vsako obliko zagotavljanja sredstev študentom. Pri tem poudarjata nujnost centralizacije sredstev za študentska posojila pri univerzi.

II.

V tesni povezavi z navedenim se pojavljajo problemi na področju izobraževalnega procesa, iz katerega izhajajo problemi selekcije, prehod na kvaliteto izobraženih kadrov, na vse-

bino študijskih programov in obremenjenosti študentov. Odbora menita, da sta usmerjanje in selekcija pred vpisom na visokošolske institucije potrebna. Poudarjata pa, da mora biti pri tem zagotovljena objektivnost pri upoštevanju različnega nivoja pridobljenega znanja kandidatov. Kriteriji selekcije naj bodo na obeh visokošolskih zavodih enaki. Omejen vpis naj bo na višjih in visokih šolah, kjer so omejeni materialni pogoji in potrebe po kadrih. Usmerjevalni izpiti naj zanjamejo visoke in višje šole, za katere ni mogoče ugotoviti dejanskih kadrovskih potreb.

Sam usmerjevalni izpit naj bo kompleks testov in seminarskega dela, ki bi dal realno sliko sposobnosti kandidata.

Pereč je tudi problem preobremenitve študenta, ki onemogoča učinkovitost študija. To se povezuje z racionalizacijo in izboljšanjem učnih programov.

III.

Pri obravnavanju položaja visokega in višjega šolstva sta Odbora izhajala iz obstoječih materialnih pogojev družbe oz. njenih dejanskih materialnih možnosti.

Odbora poudarjata nujnost ureditve tega položaja s posebnim poudarkom na kvaliteto procesa izobraževanja in profilov strokovnjakov, ki morajo temeljiti na resničnih potrebah. Zavzemata se za skupno, enotno slovensko univerzo, ki bo ob poenotenju študijskih načrtov vključevala fakultete, visoke in višje šole v Sloveniji, brez ozira na lokacijo posamezne šole, če je ekonomsko upravičena.

Pri obravnavanju utemeljenosti obstoja višjih šol v Mariboru odbora poudarjata nujnost nadaljnjih razprav

na tem področju z argumentiranimi stališči in podrobnimi analizami za vsako šolo posamič. Ob tem se postavlja vprašanje racionalnega izkoriščanja obstoječih kapacitet na vseh visokošolskih institucijah v Sloveniji in smotrno trošenje sredstev, kar pogojuje zmanjševanje obsega izobraževanja v posameznih panogah v skladu s potrebami po kadrih. Analiza teh potreb naj bo eden od bistvenih pokazateljev pri obravnavanju utemeljenosti posameznih šol.

Odbora poudarjata, da se zavzemata za vsako racionalizacijo in poenotenje študija, če to omogoča približevanje sistema izobraževanja interesom družbene in gospodarske reforme.

Odbora sta odločila, da bosta skupno sodelovala na mednarodnem področju v okviru mednarodne študentske aktivnosti. Posebno poudarjamo skupno sodelovanje pri organizaciji akcij za solidarnost in podporo vietnamskemu ljudstvu v njegovi pravični borbi za osnovne človečanske pravice in svobodo.

V enaki meri bo potekalo sodelovanje in izmenjava na področju kulture, športa in ostale študentske dejavnosti.

V.

Odbora poudarjata, da so vsi navedeni problemi tudi splošno družbeni in sta prepričana, da so ta skupna stališča prispevek k nadaljnji demokratičaciji in realnemu samoupravnemu razvoju naše družbe.

predsednik odbora ZS na mariborskih Visokošolskih zavodih
Dušan Ivošević
predsednik Univerzitetnega odbora ZSJ Ljubljana
Peter Rupnik

Tišina, foto Zmago Jeraj

EMANCIPACIJA

LJUBLJANA, 8. marca 1990

Davni sen vseh naprednih žena je bila emancipacija. Žal je krivična narava dala ženskam težavno poslanstvo in bremena, ki jih moški nimajo. Toda krivična narave bo v najkrajšem času odpravljena. Pravkar se v našem mestu največje svetovne strokovnjakinje na področju medicine trudijo, da bi tudi v moški organizem vstavile organe za rojevanje. Do trenutka, ko bo ta največji medicinski uspeh v zgodovini človeštva dejansko uresničen, pa se, cenjene bralke, spomnimo poteka borbe za popolno emancipacijo.

Menim, da ni potrebno poudarjati, da je mit o ženski-materi služil v vseh zgodovinskih obdobjih reakcionarjem za pretezo pri zatiranju žensk. Zato je bila naša prva naloga izkoreninjanje tega mita iz miselnosti naših občanov. Prve napore v tej smeri so omogočili sijajni uspehi naše prve gospodarske reforme. Uvedli smo celodnevno varstvo otrok od prvega leta starosti dalje. Samo eno leto so ne še popolnoma osvobodeno žensko ovirala krivična naravna bremena. Po prvem letu starosti pa je skrb za otroka prevzela družba, tako da se je vedno bolj osvobajajoča se ženska lahko posvetila družbenopolitičnemu delu. Vendar smo pri tedanjem stanju naše nezadostno razvite družbe morali upoštevati še sentimentalno miselnost in smo otroke odtujevali od družbe s tem, da so vsako nedeljo preživeli namesto v vzgojno-varstvenih ustanovah pri svojih družinah, ki so se kmalu zatem izkazale kot zastarela oblika družbenega sožitja. Preden pa smo družino kot tvorbo, ki ovira družbeno življenje, z zakonom prepovedali, so ženske stopile še en korak naprej na poti do polne enakopravnosti. Doba, ko je otrok oviral žensko pri njenih družbenopolitičnih nalogah, se je zmanjšala za pol leta. Temu ukrepu je sledil še naprednejši: zakonska prepoved družine, ki je zaradi neenakega položaja ženskega in moškega partnerja v njej, zaostajala za splošnim razvojem naše družbe. Kljub temu pa je bilo biološko združevanje žensk in moških za razporejanje še vedno potrebno. Vendar smo nezadržno napredovali, ko smo na predlog najuglednejših sociologin namesto dolgotrajnih osebnih srečevanj, ki so bila nekoč potrebna pri biološkem združevanju, uvedli novo metodo: ugotavljanje primernosti partnerja s pomočjo elektronskega računalnika. Na osnovi njegovih izračunov so ustrezni partnerji v občinskih piodilnih centrih enkrat za vselej opravili svojo biološko nalogo, ki je bila obvezna, kot včasih vojaški rok. Nesposobni so bili te naloge seveda oproščeni. Na ta način se je seveda čas, ki

ga je imela ženska na razpolago za družbenopolitično delovanje zelo povečal. Nosečnost in porod pa sta jo v njenih prizadevanjih še vedno močno ovirala, čeprav je družba takoj po rojstvu prevzela vso skrb za otroka, do katerega ženska ni imela več nobenih dolžnosti. Postal je namreč otrok vse družbe. Kljub tolikšnemu napredku pa lahko o zelo veliki enakopravnosti govorimo samo v zvezi z revolucionarnim odkritjem naše medicinske znanosti, namreč s sintetiziranjem jajčec in spermijev. Partnerja, ki ju je družba zdaj že izvolila na splošnih tajnih volitvah (prej so se partnerji združevali na osnovi osebnih potreb, ponudbe in povpraševanja), sta oddala ob velikih svečanostih vsak svojo snov, ki je potrebna za sintetično proizvodnjo človeških bitij. Potem so zdravniki v inkubatorjih po času devetih mesecev vzgojili novo vrsto ljudi: homo syntheticus. Žensko so tako popolnoma razbremenili in docela se je lahko posvetila svojim družbenopolitičnim nalogam.

Vendar nas to ni zadovoljilo. Prav v času, ko to pišem, potekajo uspešni poskusi z vsajanjem rodil v moški organizem. Šele, ko bo strokovnjakinja, ki se ukvarja z omenjenimi poskusi, uspela ta edinstvena operacija, bomo z upravičenostjo trdili: vprašanje polne emancipacije je dokončno rešeno, ker imajo vsi ljudje enak spol. Veliko zgodovinsko obdobje bo za nami. Začelo se bo novo: zlata civilizacija enospolnikov.

Peter Baloh

BASEN O JAZBECU IN LISICI

V živalskem vrtu sta živela jazbec in lisica. In to ne najslabše. Pa vendar: težilo se jima je po gozdu, po svobodi, hrepenela sta po svetli bodočnosti in kopala rov.

Ko je bil rov skopan, se je jazbec splazil skozenj, da si ga ogleda. Vrnil se je in je odkimal: da ne gre, je dejal.

Čudila se je lisica in ga je spraševala, zakaj da ne gre. Jazbec pa ji je odvrnil, da je cesta od živalskega vrta proti gozdu na koncu tako ozka, da ne bosta prišla skozi.

MORALA: To je pač perspektiva in tudi naša pot v svetlo bodočnost je prav taka — ozka in perspektivna.

Viktor Vest

PREDLOG ZA STROKOVNO SODELOVANJE

Nujno je, da se strokovno sodelovanje med uredništvom Tribune in Alojzom Bajzljem ter ostalimi enainštiridesetimi študenti medicinske fakultete, ki so ga ti pričeli s svojim pisnom v 12. številki, nadaljuje v obojestransko korist. V zameno za brezplačne strokovne nasvete dvainštiridesetih medicincev predlagam, da jim uredništvo posreduje naslednji prepis reklamne priloge, ki jo je mogoče najti v zavojčku kamilic domače proizvodnje. Morda jim bo koristil pri študiju.

»Ze v davnih časih so ljudje spoznali zdravilno vrednost kamilic, da so namreč učinkovite proti najrazličnejšim boleznim. Zato bi zaslužile, da se jim odkrijemo in jih pozdravimo. Kamilice so skoraj ZASTONJ oziroma še vedno NAJCENEJSE spričo dragih umetnih zdravil. Kamilice so tudi NAJNARAVNEJSE in zaradi eteričnega olja ter azulina NAJBOLJ ZDRAVE KOT USPEŠNO SREDSTVO, KI NAM OHRANJA ZDRAVJE, MOC, LEPOTO, SVEŽOST IN VESELJE DO ŽIVLJENJA. NARAVA SAMA NAJ VAM POMAGA! ZATO NAZAJ K NARAVI, KI ZDRAVI VSE! SKRbite za ZDRAVJE, LEPOTO IN MOC S KAMILICNIMI ROZAMI! NARAVA NAS JE IZBRALA, NARAVA NAS JE DALA, NARAVA NAS HRANI, NARAVA NAS BO VZELA, NOVA ŽIVLJENJA BODO VRELA...

ANALIZA Zavoda za zdravstveno varstvo SRS, št. 05-244/2:...

NAVODILO ZA NOTRANJO UPORABO — pitni čaj: kamilice uspešno delujejo proti kašlju, prehladu, nahodu, zvišanemu krvnemu pritisku, krčnim žilam, krčnim, bolečinam v želodcu, napihnjenosti, nespečnosti, zlatenici, revmi, grizi, driski, slabemu teku, vnetju grla, vnetju žolčnika, lahko koliki, čistijo ledvice, pospešujejo izločanje, dobro delujejo na jetra, pomirja srce, žive, pospešujejo prekrvavitve, prebavo, čiščenje krvi, teletenje krav itd. Posvetujte se z zdravnikom! Kamilično olje pa uporabljajo tudi za sestavino najdražjih kozmetičnih pripravkov.

ZUNANJA UPORABA — kopanje, izpiranje, umivanje. Kamilični čaj so odlično sredstvo za kopanje utrujenih, bolnih, pekočih, znojnih, razdraženih, rdečih, zuljavih in ozebljih nog ter telesa, za izpiranje oči, vek, raznih ran, tvorov, za blažitev bolečin zob, dlesen, grla, žrela, ženskih neugodnosti (menstruacija, belci tok-fluor, albus), proti slabemu zadahu iz ust, za nego zgubnega lica in vratu, las (svetli potemni) ter raskavih rok. Kamilični čaj učinkuje zoper zajedalce in ogree na obrazu, primeren je za splošno čiščenje kože, saj odstrani vso nesnago z obraza in ga polepša, osveži in pomladi. Redno uporabljanje pitnih čajev in kopeli telesa in nog ter umivanje obraza ugodno vpliva na poživitev krvnega obtoka in povzroča prijetno občutje, dobro razpoloženje, vitalnost, prebuja živahno aktivnost pri ženskah in moških ter daje občutek svežine in pomladitve. Koža postane baržunasto mehka in gladka, kar spominja na novo moč, dobro voljo, zanesljivost in prijetnost, kar je končno tudi tajnost zakonske sreče.

P. Baloh

ERRATA CORRIGE, SAMO KDO?

Zanimiva in lepa nova knjiga »Blago latinskega jezika«, ki jo je še ne tako dolgo tega izdala Matica hrvatska, ima, kot je to pri nas nasploh že preveč grda razvada, priložen listič »Errata corriges«. — No, med drugim nam v tem spisku naročajo, naj v poglavju rekla popravimo tudi — errata corriges!

Vlado Henigman

K. G.

PODJETJE NEPISMENIH

V PREHRAMBENEM kombinatu »Sava« v Bješini je zaposlenih 250 delavcev, izmed katerih jih niti 216 ni dokončalo štirih razredov osnovne šole. Mnogi delavci, ki se ne znajo niti podpisati, vodijo manjše delovne enote.

(OSLOBOĐENJE, Sarajevo)

Če bodo eventualno sprejeti vsi predlogi o participaciji v socialnem varovanju, bo delovnim ljudem, posebno težko bolnim, omogočena možnost samoodločbe: biti bolan ali — biti lačen.

(PARADOKS, Zagreb)

SPECIALIZIRANA GOSPODARSKA ORGANIZACIJA RAZPISUJE

PROSTO DELOVNO MESTO:

podje sektorja. Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:

1. član ZK
2. upokojenec UNZ ali JLA
3. lansko priporočilo MK ZK.

(PARADOKS, Zagreb)

ZENITEV IN MOZITEV

I.

Sem akademsko izobražen, upokojen po letu 1964. Imam 140.000 dinarjev pokojnine. Sem lastnik dvosobnega komfortnega stanovanja, fiata-600 in obmorske weekend hiše. Zaradi ženitve iščem tovarišico tridesetih let, privlačne zunanosti. Ponudbe na upravo lista pod...

II.

Sem akademsko izobražen, upokojen pred letom 1954. Imam 45.000 dinarjev pokojnine. Zaradi ženitve iščem tovarišico šestdesetih let, ki ima lastno stanovanje in po možnosti nekaj gotovine. Eventualna telesna napaka ni ovira. Ponudbe na upravo pod...

(PARADOKS, Zagreb)

AFORIZMI

Uničil je bunker in najmanj tri podjetja... ALFRED PAL

V kapitalizmu bi mnogi bili reveži. Tam ni družbene lastnine. IVO BILIĆ-ROBO

Proizvajalcu je bilo jasno, kje se formira dohodek, toda ni mu bilo jasno, kje se razformira.

Turizem bi utegnil postati četrti Internacionala. ANTE KESIC

(PARADOKS, Zagreb)

Glasujmo za tovariše, ki imajo avtomobile — da nam bodo prej zgradili ceste.

Vse je v naših rokah — med delovnim časom.

Če bi plačevali davek na neumnost, bi napolnili fonde za izobraževanje in šolstvo.

Soferji so prišli najdalje v neposrednem samoupravljanju.

Tovariši, odkrijmo svoje slabosti! Tovariši so se prijeli za denarnico in jo odprli. IVICA VRKIC

(STUDENTSKI LIST, Zagreb)

Opomba: V sestavku »Filozofija Bertrand Russell« (Tribuna, št. 14/1967) je bila izpuščena naslednja opomba: »Studio s tem naslovom je napisala Svetlana Knjazeva, izdala pa jo je založba »Naprijed« v Zagrebu 1. 1966.

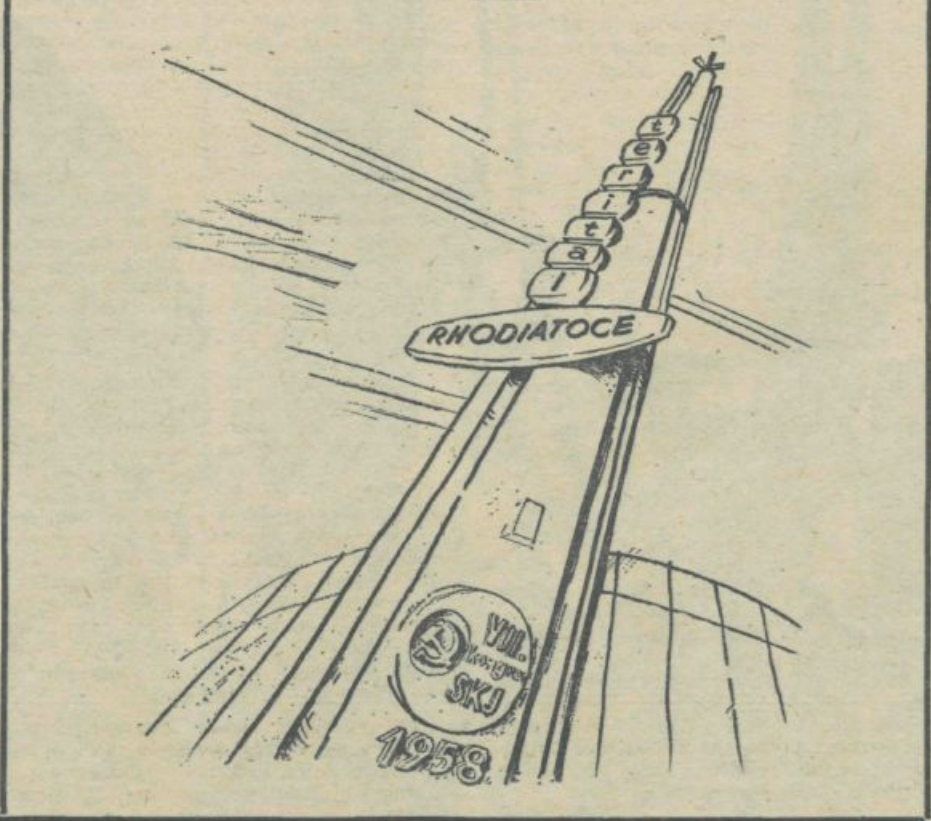
TRIBUNA UREJAJO:

FRANCE ANZEL (TEHNIČNI UREDNIK), VALENTIN KALAN, MARKO POGACNIK, TONE PACNIK, RUDI RIZMAN (ODGOVORNI UREDNIK), HERMAN VOGEL

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOČI RACUN 501-8-78/1 — LETNA NAROČNINA ZA STUDENTE DESET NDIN, ZA OSTALE PETNAJST NDIN — POSAMEZEN IZVOD 50 PAR — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRACAMO — TISK ČP DELO, LJUBLJANA, TOMŠIČEVA 1, TELEFON 23-522 — POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

BREZ BESED

„PRI SODBI BODIMO POŠTENI!“

V 12. številki Tribune je predsedstvo CK ZMS odgovorilo na nekatera javna vprašanja, ki sem jih zapisal. Čeprav me odgovori CK ZMS niso mogli zadovoljiti zaradi apriorne logike, ki jo vsebujejo, se je moj dvom še povečal, ko sem prebral krajši članek, oziroma pismo v Mladini ter dobil še eno dodatno informacijo.

Pri tem bi želel bralce opozoriti predvsem na problem resničnosti in morale v odgovoru predsedstva CK ZMS.

1. V odgovoru je namreč predsedstvo zapisalo: »Tovarišica Mika Verbič je zaposlena na CK ZMS od 1.12.1966 na STROKOVNEM DELOVNEM MESTU in NI ČLAN izvoljenega foruma ZM. Sedaj si pa oglejmo ta zapis iz Mladine (17.2.1967) z naslovom »Pri sodbi bodimo pošteni!«. Prejšnji teden je bila v Novi Gorici seja tamkajšnjega občinskega komiteja ZMS, ki so jo sklicali na željo CK ZMS. Razen predstavnikov goriške mladine sta bila navzoča še člana predsedstva CK ZMS Mika Verbič in Ivan Eržen. Osrednja točka dnevnega reda je bil odgovor na vprašanje, zakaj v Novi Gorici še ni bilo letne konference; toda tega osnovnega vprašanja skorajda ni obravnavali.

Uvodoma je beseda stekla o delu mladih in o klubu, za katerega upajo, da bo ustanovljen še letos.

Po izjavah članov novogoriškega komiteja seja ni bila na zadovoljivi ravni — njeni udeleženci namreč NISO SMELE NASTOPATI ENAKOPRAVNO. Novogoričani zatrjujejo, da NI BILO MOGOČE RAZPRAVLJATI, kajti vsakega govornika sta člana CK ZMS po SVOJE KOMENTIRALI in ga LOVILA ZA BESEDE.

Na mladinskem komiteju so še posebej poudarili tole: »Navzlic temu, da člana CK ZMS NE POZNATA DEJAVNOSTI MLADINE NA GORIškem, sta ODLOČNO VZTRAJALA na tem, da SO NJUNE UGOTOVITVE NEIZPODBITNE. Poleg tega je bilo na seji čutili razmerje med gosti iz Ljubljane in udeleženci iz Nove Gorice še KOT ODNOS PROFESOR-UCENEC. Ne čudim se, da potem mladi dvomijo o svojih najvišjih predstavnikih in jih ocenjujejo kot sebi neenake, ki ne kažejo nikakršnega tovarištva do njih, pa čeprav bi jih morali zastopati.

Na koncu naj zapišem misel sekretarja mladinskega komiteja v Novi Gorici, ki meni, da letne konference doslej še ni bilo, ker so na komiteju najprej hoteli urediti mladinska vprašanja v nekaterih podjetjih, kjer aktivisti niso imeli konference že dve leti in kjer ponekod niti ne vedo, kdo je predsednik njihovega aktiva.

Gornji zapis pač nedvomno jasno govori o KONKRETNEM POJAVLJANJU

NJU HIERARHIČNIH ODNOSOV, ki, kot kaže, le niso tako tuji v ZMS. Seveda odnos, ki ga je poleg tov. Ivana Eržena pokazala M. Verbič, prav tako ne more biti popolnoma presnetljiv glede na njeno »afero« v študentski organizaciji. Toliko torej o »strokovnem mestu« in vlogi M. Verbič.

2. Naslednja NERESNICA je vistem delu odgovora, ki se nanaša na pomanjkljivo dokumentacijo omenjenega »primerja«. Verjetno bodo razlogi drugače, saj izgovor, da UO ZSJ ni poslal ustreznega materiala, ne more biti zadosten, ko pa je bila razprava s plenuma, ki je ugotovil med drugim tudi krivdo M. Verbič, objavljena v Tribuni, da ne govorimo o tem, da so trije člani predsedstva CK ZMS hkrati člani OO ZK na pravni fakulteti, ki je obravnavala ta primer in ga tudi argumentirano evidentirala. Nevednost je tedaj le izgovor ali pa morda vesplošna kruta resnica?

Ali me moti sestava zaposlenih? Da, moti me: 6 pravnikov, en sociolog in ena socialna delavka. Verjetno to razmerje ni naključno. Tovariši so zahtevali od mene obrazložitev in dokaze. Ponujeno rokavico vračam s tem, da mora predsedstvo CK ZMS dokazati, da je procedura zaposlovanja v CK BREZ JAVNEGA RAZPISA demokratična in pravilna. Sele potem bi lahko odgovorili na tako vprašanje, seveda, če bi do njega sploh prišlo. Tam, kjer SE ZANIKA DEMOKRATICA OBLIKA JAVNEGA RAZPISA, ne moremo

remo govoriti o drugem kot o subjektivnem določanju posameznikov za ta mesta, z »občutki« itd.

Imam tudi pripombo na mnenje CK, da je delovna oblika predsedstva brez BISTVENIH FUNKCIJ ODLOČNJA. Vsekakor odgovor na problem, ki sem ga zastavil, in to problem DOMINANTNE »PRAVNE STRUKTURE« ne bi mogel biti tak. Po taki logiki bi bilo vseeno, kdo je v predsedstvu, saj je le-ta brez bistvenih funkcij odločanja. A vendar mislim, da vloga predsedstva le ne more biti »ob strani«. Trenutno me ne zanima toliko le odločanje KOT DELO IN STROKOVNOST SAMA (seveda oboje kvalitativno). Če misli predsedstvo, da sekretariat nima delovnega in strokovnega vpliva na dejavnost ZMS, naj tako misel tudi javno zapiše. Sam tudi ne bi mogel govoriti o tem, da se je precej mladinskih aktivistov vpisalo na fakulteto družbenih ved, med njimi TUDI na pravno fakulteto. Tega ne bi zapisal zategadelj, ker je po sestavi sekretariata videti, kot da se vpisujejo SAMO NA PRAVNO FAKULTETO.

Ob koncu moram priznati, da se pa le strinjam z zadnjim stavkom v odgovoru, ki je pravilno ugotovil, da mi dopisovanje s sekretariatom CK ZMS prek Tribune ne more pomagati. In res mi ni. Vsaj odgovor si je moč tako razlagati.

P. S.: Vse podčrtal J. D.

J. Doličar

LIST VSEH ŠTUDENTOV

Študentska organizacija na Visoki šoli za politične vede je v četrtek organizirala razgovor o študentskem listu »Tribuna«, kateremu je prisostvoval tudi odgovorni urednik lista Rudi Rizman.

V uvodni besedi je Rudi Rizman nanašal številna vprašanja, ki se postavljajo ob konceptu in vsebini našega lista. Čeprav je šlo za nekatera že znana stališča in mnenja (glej: Tribuna, štev. 12 in 13), se mi zdi pomembno, da opozorim na nekatere misli odgovornega urednika na tem razgovoru.

»Tribuna ni v nekem smislu ne časopis, ne revija. V njenem uredništvu ni ljudi, ki bi pisali po neklih receptih »množičnosti«, prav tako pa ne gre za neko neustvarjalno homogeno strukturo uredništva.

PREDIMENZIONIRANJE POSAMEZNIH ČLANOV UREDNIŠTVA

Mogoče ravno iz nepoklicne strukture članov uredniškega odbora Tribune izvira pojav predimenzioniranja posameznih urednikov in s tem pridobivanje nekakšnega »statusa« odgovornega urednika. Ali z drugimi besedami povedano, pri Tribuni so večkrat posamezni uredniki objavljali članke skorajda na lastno pest. Torej je šlo za nek nesporazum že v samem uredniškem odboru. Zdi se mi potrebno, da ob tem postavim vprašanje, ali naj se uredniki še naprej »koljejo« med seboj, kdo je odgovoren za objavo članke, ali naj bodo uredniki le koordinatorji dela in odgovorni urednik legitimni predstavnik študentskega lista.

O kulturni rubriki je Rudi Rizman menil, da tu ne gre za neko »reprezentativnost«, za neko reprezentančno kulturo oziroma poročanje o njej. Kritiki kulturne rubrike v Tribuni pa menijo, da je takšen način prezentiranja kulture, kot je bil v Tribuni doslej, povprečnemu študentu tuj, nerazumljiv in seveda nezanimiv.

Odgovorni urednik Tribune je spregovoril tudi o tem, da v našem študentskem listu manjka prispevkov o samoupravi v svetih letnikih, pa tudi člankov o relacijah profesor — študent. Tu je opaziti zanimiv pojav, da se študenti boje pisati o tem, če pa že pišejo, potem pišejo tisti študenti, ki skušajo svoj slab študijski uspeh opravičevati s sklicevanjem na nek samoupravne pravice ne še več, s sklicevanjem na »nedemokratičnost«.

ALI JE TRIBUNA ŠTUDENSKI LIST?

Iz razprave, ki se je razvila po uvodnih besedah Rudija Rizmana, povzemam poglavitne misli, predloge in ocene.

Uredništvo Tribune naj bi izvedlo razgovore med študenti vseh fakultet in na ta način dobilo mnenja, kakšen naj bi bil njihov list, študentski list.

Kot že mnogi študenti, so tudi študenti VSPV spraševali, če je Tribuna, takšna, kot je sedaj, sploh še študentski list. Ker je bilo prevladujoče mnenje, da sedanja Tribuna to ni, so postavili vprašanje, zakaj obvezna naročnina. Kajti, če večine študentov takšna vsebina »njihovega« lista ne zanima in jim ni všeč, se res lahko vprašamo, zakaj bi morali obvezno naročevati nekaj »študentskemu časopisu« podobnega, nekaj, kar nam je tuje, nezanimivo in nerazumljivo?

Očitki so bili naperjeni tudi proti ti-

stam piscem v Tribuni, ki s svojim predstavljanjem kulture, če sploh ta »kultura« zasluži svoj izraz, delajo kaj slabo uslužno naši resnični kulturi.

Študenti VSPV so se zavzemali za večje poudarjanje informativnosti v Tribuni, kot tudi za objavljane prispevkov, ki bodo odraz življenja vseh študentov, ne pa neke skupine.

V odgovoru na te očitke je odgovorni urednik Tribune dejal, da vprašanje obvezne naročnine ni stvar uredništva, temveč UO-ja, se bolj pa posledica slabega finančnega stanja Tribune. Z namenom, da se koncept Tribune približa res samim študentom, so uredništvo organiziralo na posameznih fakultetah razgovore o Tribuni. Kar zadeva samo pisanje v Tribuni, je Rudi Rizman menil, da je treba iti v smeri študentskega lista, ne pa v smeri vulgarne determinizma; torej v smeri deklarativne udeležbe večine študentov oziroma njihovega življenja v pisanju. Zato se mora sprejeti kot edino pravilen in možen koncept Tribune tisti, ki ga bo izoblikovala večina aktivnih študentov s svojimi konkretnimi predlogi. Pomemben kriterij je tudi v tem, da se prouči, kaj in koliko študentov sploh bere Tribuno.

V razpravi o kulturni rubriki Tribune je nekdo pripomnil, da v Tribuni »ne sme biti kulturna stran soustvarjalec kulture, ker imamo v ta namen več drugih, bolj kvalificiranih revij; zato naj bo kulturna stran v Tribuni le spremljevalec kulture oziroma njenih kritik«.

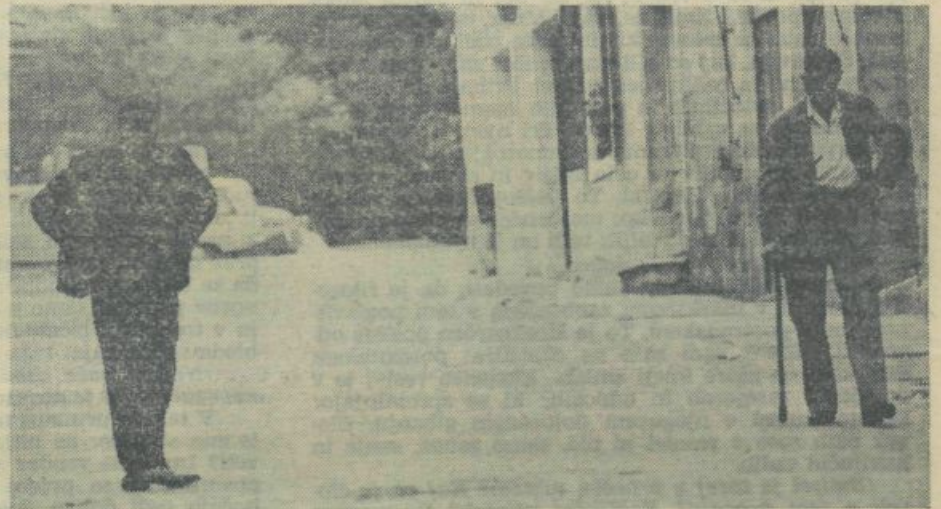
Na koncu so študentje VSPV podali oceno in predloge za izboljšanje Tribune. Menili so, da naj zaradi težkega finančnega stanja lista ostane »se naprej, soustvarjalna naročnina, nikakor pa ne smejo objavljati nekatere »skrajne« izjave, po katerih naj bi Tribuno ukiniteli. V bodoče naj članki v Tribuni izvirajo bolj iz konkretnega življenja posameznih fakultet. Razrešijo naj se vsa nasprotja v sedanjem uredniškem odboru, v skrajni konsekvenci naj se izvede tudi izmenjava nekaterih članov uredništva.

Predlagali so tudi, naj se posveti več pozornosti sportu in rekreaciji študentov; temam, ki bi se dotikale povezave med posameznimi študentskimi centri v naši državi in inozemstvu ter člankom, ki naj odražajo stališča študentov o posameznih vprašanjih in problemih našega družbenega in gospodarskega življenja, pa čeprav niso v skladu z uradnim mnenjem. Ravno tako bi morali pri sestavljanju uredniškega odbora Tribune in pisanja v ta list upoštevati študente novinarstva, ki bi jim bilo delo pri Tribuni koristna vaja za njihovo poklicno delo.

V skladu z nekaterimi že znanimi predlogi so podprli zamisel o urejanju in pravi gradiva za Tribuno s strani posameznih fakultet. Sprejeli so tudi sklep o organizaciji razgovora s celotnim uredništvom Tribune in ureditev ene številke Tribune, ki bi jo izključno uredili študenti VSPV konec marca.

Tako torej menijo študenti VSPV o Tribuni. Sedaj pa je naloga še na študentih ostalih fakultet, da s svojimi konkretnimi predlogi pomagajo izoblikovati Tribuno, ki se bo resnično lahko imenovala »Tribuna — list študentov«.

Vili Guček

TRIBUNA, KAKRŠNO SI ŽELIMO

Cim bliže je plenum UO, ki bo preanaliziral in sprejel koncept ter smer dela Tribune za prihodnje obdobje, bolj žive so razprave o tem študentskem listu po fakultetah. Zanje je značilno, da niso več samo površinske, ampak gredo vse bolj v bistvo.

Študentje ekonomije smo prejšnji teden organizirali diskusijo o tem. Ker sodim, da je bilo ob tej priložnosti izrečenih nekaj tehtnih misli, bom skušal nekatere povzeti.

Ze takoj na začetku smo ugotovili, da so zadnje tri številke našega lista pokazale določen premik v pozitivnem smislu in da so vsebinsko bogatejšje od prejšnjih. Je to že uresničevanje novega koncepta? Vendar je bilo kljub temu poudarjeno, da dajemo v Tribuni premalo prostora univerzitetni problematiki. Pogrešamo kritične obravnave študijskih programov, režimov, njihove pomanjkljivosti, odnosov študentje — profesorji, vlogo študentov v samoupravnih organih in pod. Do zdaj tudi nismo nastopali kdo ve kako kritično do »produktov naših skupščin in ostalih organov«. Omenjeni so bili pereči problemi Študentskega naselja, ki se ponujajo sami od sebe in ki grizejo študente. Skratka, celi kompleksni področji, ki študente zanimajo, gredo vse preveč mimo Tribune.

Mislim, da leti dosti kritike na račun kulturne rubrike v našem listu. Proti argumentom odgovornega urednika (gl. št. 13!) so bili postavljeni drugi, a nič manj zanimivi: 46 odst. prostora v enajstih številkah lista je zavzemala kulturna problematika, od tega pa je porabil en sam avtor četrtino, te rubrike ali 8 odst. prostora v vseh številkah (števil nisem preverjal!). V tej zvezi smo slišali mnenje, da bo potrebno prav to rubriko nekoliko zmanjšati v korist drugih, pa tudi to, da je kljub svoji razsežnosti in številu sodelavcev tematsko zaprta in usmerjena v eno ali boljše — v nekaj smeri.

Ob določanju novega koncepta Tribune se nujno poraja vprašanje, ali naj bo ta časopis še nadalje tako kvalitativno visok ali nižji po kvaliteti, pa zato bolj bran. Oboje je ob sedanjem nivoju nezdružljivo.

Predvsem ugotavljamo, da list malo berejo ali pa ga celo zavračajo študentje nižjih letnikov. Ti so pa številčno najmočnejši. Ali ne bi kazalo malo znižati kvaliteto na račun množičnosti? Ali ne bi bilo bolje, da je naš list en korak pred povprečnim nivojem študentov in ne dva, kot je to doslej?

Nujno bo vsebinsko razširiti Tribuno. Seveda tega ne zmore uredništvo samo, takšno kot je. Poskrbeti bo treba za razširitev uredništva, tako da bodo v njem zastopane še nekatere druge katedre. Univerzitetni odbor, fakultetni odbori in sedanje uredništvo bodo morali prevzeti to nalogo. Istočasno s razširitvijo uredništva bo treba razširiti krog sodelavcev. Poiskati jih bo treba še posebno na nekaterih sedaj v Tribuni slabo zastopanih področjih. Sporedno s tem pa bo nujno jasno razmejiti odgovornost in kompetence znotraj uredništva. Glavnemu oz. odgovornemu uredniku bo treba dati večja pooblastila in moč glede izvajanja sprejetega koncepta in nadzora nad delom ostalih urednikov.

V razpravi se je pojavila tudi ideja o ustanovitvi izdajateljskega sveta, ki bi vključeval člane UO, PO in profesorjev in ki bi skrbel za neko širše sodelovanje vseh ljudi na univerzi s Tribuno.

O predlogih uredništva, da naj bi posamezne fakultete uredile posamezne številke lista, je večina prisotnih menila, da bi to privedlo do močno znižane kvalitete ravnih časopisa, po drugi strani pa bi posredno po nepotrebnem povečavalo delo sedanjega vodstva pri Tribuni.

Študentje radi govorimo o obvezni naročnini za Tribuno. Pri tem pa konec koncev vsa kritika leti samo na to, da je obveščnost o tej stvari slaba. Če bi bila cela stvar na začetku leta v listu razložena, potem tudi take kritike ne bi bilo. Zapisati pa velja, da smo doslej vse premalo stonili za širjenje lista med diplomante, ki kažejo določeno zanimanje zanj.

To je le nekaj misli o Tribuni, o listu takem, kot si ga želimo. Pri tem pa vse preveč pozabljamo, da je sama želja premalo, tudi kritika ne zadostuje. Nekaj bo treba storiti, nekaj več bo treba pisati, pa bo Tribuna lahko boljša.

D. Pučko

vladimir mináč adam, adam, kdo si?

(Nadaljevanje in konec)

(Ne gre za moralno človeka. Gre za njegovo filozofijo.)

Tako torej. Samo, to je v sorodnosti. Potreba filozofije človeka je odvisna od vsesplošnega ponovnega rojstva egoizma v njegovi najbolj neumni in najtrajnejši podobi: v materialni. Naši mladi odkritelji človeka so izhajali iz resnične potrebe, ko so ravnali z eksistencializmom, mladim Marxom in absurdnostjo. Z veliko simpatijo prebiram v časnikih vselej tako Marxovo ljubezensko pismo. Sem pomirjen, ker vem, da gre delo za počlovečenje marksizma hitro od rok. Škoda, da se pri počlovečenju ne ogibamo banalnosti: omenjeno pismo je le tretjerazredni welterski zvarek. Priča o tem, da Marx v tem pogledu ni presegel ne svoje dobe ne svojega razreda — nemškega meščanstva. Če se to zdi komu posebno človeško, prosim. To je zadeva okusa. Jaz sem prepričan, da je Marx najbolj človek tam, kjer opušta in presega meje, ki sta mu jih določala čas in razred: torej v zrelosti, ne v mladosti, v družbenem, ne v zasebnem. Pomislite na Simplicissima: Vzrok človeškega pogubljenja je ta, da niso vedeli, kaj so bili in kaj bi lahko in morali postati. Zrelji, ne mladi Marx, ustanovitelj Internacionalne, ne welterski ljubimec poskuša odgovorjati. Ugotavlja, kaj so bili ljudje; išče zakonitosti zgodovine in na ta način njen smisel. Prihaja do celotnega sistema določenih in pogojnih razmerij: gradi tako izhodišče za njihov konec. Pri njem ni zanimivo, da ga je mučilo emigrantsko domotožje, da je bil občutljiv in nezaupljiv in celo žaljiv in zloben; marveč to, da je napisal Kapital. To počlovečenje velikih osebnosti! Vselej je enako: meščanček se obesi na malenkosti, da bi se zadovoljil: tudi on je njuhal!

(Potemtakem. Vse je dobro.)

Sploh ne. Hotel sem samo povedati, da je filozofija človeka v marksizmu zaobsežena v tem poglavitnem, ne v postranskem. To je širokosrčen poskus odgovora. Človek sam zase ne eksistira: potemtakem sam zase ne more imeti smisla. Eksistira vselej v določenih razmerjih in odnosih, ki se spreminjajo: Iščimo smisel v njegovem določenem gibanju. Človek sam zase v resnici ni nič, samo senca, sanje in naključni vdih.

(Smesel je torej v procesu samem? Kaj pa je človek v tem procesu? Naključni vijaček? Če moram izbirati med naključnim vdihom in naključnim vijačkom, bom izbral naključni vdih: to se sliši vse bolj poetično. A kaj je ta vaš proces? Če je proces to, da so stari Spartanci nepotrebne in neobgljene metali s Taigeta in Hitler zažgal milijone potrebnih in zdravih v krematorijih, potem vašega procesa ne potrebujem. Če je proces to, da so stari Azteki izrezovali srca svojim sovražnikom, da bi jih žrtvovali večnemu Huitzili-pohltliju, a vi ubijate svoje tovariše, da bi jih žrtvovali pravici, ki ne dočaka niti deset let, se na tak proces poživim. Kakšen proces? Poslušajte: »Posebej so se izkazali v lončarstvu in njihovo majolico so šteli za enakovredno najboljši evropski majoliki. Nadaljnji dokazi civiliziranih naveda so bili... brivnice in parne ter vodne kopalnice, ki jih je prebivalstvo praviloma obiskovalo. Se višji dokaz izobraženosti je mogoče videti v marljivi policiji, ki je med ljudmi odpravila vsakršne nered.«

Marljiva policija! Se marljivejša policija! Kolikor marljivejša policija, toliko popolnejša civilizacija! Kaj je policija Kapetoncev proti policiji Terorja? In kaj je policija Terorja proti štirim Napoleonovim policijam? In kaj je Foucher proti Himmlerju? Vaš proces, to je le razširitev rakaste rane: razvoj policije. Od prvih jamskih stražnih psov do gestapa. Do šestih skritih, ki zasledujejo enega Nielsa Bohra. Do prisluskovalnih naprav, skritih v gumbu in modrcu, v telefonu in očalih. Nočem vaše svetle prihodnosti: polna bo policajev.)

Govorite policija, a mislite na mehanizem moči. Se boste čudili, če se bom z vami strinjal? Mehanizem moči se je razrastle v velikanski, skoraj nekontrolirani obseg. Imate prav. Kaže, da bo v prihodnosti veliko policajev; da ne bo prostora za človeka. Najhujše

pri tem je, da moč ni niti morala niti nemorala. Preprosto je. Je tako nevarna posebej zato, ker si sama zlahka odpusti zločine, ki jih je bila dovolila. Je rabelj in sodnik, zločinec in odpustnik. Je nemilostna, zato neosebna: nobeno spokornišvo ni zadošči, če vas hočejo obesiti.

(Torej — kaj?)

Zamenjavate vzrok s posledico. Množina in narava policajev, to je zgolj nasledek temeljnih odnosov, ne njihov vzrok. Če izgine vzrok, izgine tudi nasledek. Ko bo zatonilo lastništvo na vsem svetu, bo zatoni tudi mehanizem moči. Verujem v konec policajev.

(Verjamete, ker je to absurdno.)

Verujem, ker zaupam v človekovo neizmerno hrepenenje po svobodi. O sveta anarhija! Vsak od nas je v kotičku duše spoznavavec sredobežnih sil.

(Bravissimo, gospod marksist. Hočete mogoče bombico?)

Človek je edinole človek, ne nezmotljivi sistem. Sicer pa ne govorim o zgodovinski obliki anarhije, govorim o hrepenenju. To hrepenenje je samo v sebi nasprotno. Najbolj se hočemo osvoboditi vezi, ki nas najbolj režejo; tega, kar nas ljubi; tega, kar ljubimo. Sredotežnost in sredobežnost sta v nenehni napetosti. Zato je to samo zasebna igra. Vsesplošna bo postala, ko ne bo več potrebe po organizaciji. Zategadelj ne postajamo lastniki organizirano; nekoč ne bomo postajali lastniki radovaljno. To bo tisti veliki trenutek.

(Pozor! Prihaja odrešenik.)

Lahko se smejete. Lahko se zdimo smešni. Samo da je naš odrešenik seznanjen z zakonitostmi gibanja; z dejanji, ne le z besedami, z resničnim delom milijonov, ne le s hrepenenjem. Lahko se smejete, lahko nas preklinjate, lahko nas sovražite: naše eksistence ne boste zanikali.

(Vaša eksistenca priča le za to, da se človeštvo znova poskuša v rečeh, ki se mu nikdar niso posrečile. Ne verjamem. Ne verjamem, dokler ne potisnem prsta v rano. A za to ne bom imel priložnosti.)

In kakšna je vaša alternativa?

(Pozabiti ali oditi. Proust je zapisal: »Mogoče je resnica le nič, in ves naš sen ne eksistira.« In še: »Lepše je svoje življenje sanjati kakor živeti.« Vem, to ni nikakršna novost; je pa izhodišče.)

Samo za bogate! Samo za site! Poznate segregacijske napise? Vaše izhodišče izloča pretežno večino ljudstva; to je aristokratsko izhodišče.

(Pa kaj zato? Jaz nisem odrešenik.)

Misliti, to je odgovornost. Vi ne le mislite, ampak tudi oznanjate: to je tisočkratna odgovornost. Živeti svoje sanje; sanjati svoje življenje: to je za dame z rento po umrlih milarskih kraljih. Retortizem je prav tako bojazljivo kot nedopustno izhodišče. Mislite, da se boste osvobodili odnosov, če jih zanikate: iz odnosov pademo samo s smrtjo — pa še to ne zmerom in v trenutku. Iščete otok: otoka ni. Vaše sanje so le blede usoda raja: raja ni. Odnosi so človekova usoda.

(Nočem vaše usode. Absurdni odnosi v absurdnem svetu. To je absurdna usoda.)

V takem primeru ni več pogovornih alternativ. Je le eno stališče: ne biti. Toda vam se vendar hoče živeti? Imate se vendar zadošči radi? Vsi oznanjevalci absurdnosti se precej ljubijo. Hočejo ne le živeti, hočejo tudi dobro živeti. Z absurdnostjo se zasuži. Tako kot zasluži lirika na račun nesrečne ljubezni. Kakšna sreča v nesreči! Kakšen brezdanji sod honorarnih žalosti! Slehera slina na civilizacijo se plača s honorarjem po vrstici.

(To je nečist napad.)

Kje ste se učili fair play? Kakšna so pravila igre v absurdnem svetu? Tam so vendar samo absurda pravila: se pravi, proti-pravila; ne-pravila. Toda pomirite se: nočem odjedati honorarjev avtorjem absurde literature. Dasi se sodobnemu intelektualnemu pesimizmu upiram z doslednostjo in odkritostjo. Timon Atenski je bil vse drugačen fant. Za svoj pesimizem ni hotel nič, celo drevesa na svojem vrtu je ponudil ljudem, da bi se imeli kje obešati. Vendar hočem govoriti o drugem. O tem, da sta filozofija in literatura absurda samo eno od znamenj vsesplošnega gibanja: modernega antiracionalizma. Novo spoznanje vselej pretrese duhovno podobo sveta; in praviloma izsili nasprotni gib, gib, ki ni naperjen le proti novemu spoznanju, ampak proti spoznanju nasploh. Smisel novega spoznanja je še nerazumljiv; sami temelji novega spoznanja se neposvečenemu odmaknejo v nadčloveško cesarstvo: očitne posledice spoznanja so grozljive in prinašajo strah. Človek se odvrne, skrči se in gleda vase; zavrača spoznanje, ker se mu zdi neobvladljivo.

(Hvala za razlago. A kaj mu to pomaga, če bom sprevidel, zakaj sem žalosten in brez upanja?)

Zavest zgodovinskosti potešuje. Ali ne? Govori o začasnem stanju. Del samo začasno žalosten vitez. Spoznanje stanja je del njegovega zanikanja. Tudi v zanikanju spoznanja je zrnce racionalnosti: zadnji obrambni nasip, s katerega gledamo v večnost, je tudi kraj spremembe.

v prostori, ki ga je izpraznila stari po novem spoznanju, prihaja danes najbanalnejša mistika. Ste videli, kako je v zahodni civilizaciji znova zavladalo kraljestvo čarovnic in prerokovanja? Čarovnica, to je absurdna dama za široko javnost. Branje z rok in zvezd, napovedi in horoskopi, čarovniška velika industrija, ki služi ogromne vsote in proti kateri je delfsko preročišče samo neznanen proizvajavec, to je antiracionalizem za množice. Spoznanje je postalo mistično: mistika je vdrla v resničnost. Vsak dan polni strani bulvarskih dnevnikov, a tudi strani resnih literarnih del; pred njo ni umika. Kaznovani smo s tem, da ne vemo: zato nočemo vedeti. To je srednji vek na sodobni tehnični podlagi. Nesmiselno tavajoči popotni vitezi na bliskovitih gumah; neartikulirano blebetanje šlagerjev; s praznoto napolnjene množice, ki se potikajo z zabave na zabavo. In hitro! Še hitreje! Nočemo misliti na to, kaj smo; uživamo, torej smo. Kupujem, torej sem! Nočemo videti, kakšna je naša prihodnost: zadošči so nam žarovnice. V kupni skupnosti je prišla buržoazija na konec poti: za to mejo je le še nič.

(Aha ha! Se en prerok.)

Ne povejte: ali eksistira dandanes v zahodni civilizaciji misel, ki bi družila? Razproda je fraz je že zdavnaj konec. Deziluzija je postala skrivnostno, zato pa vsesplošno božanstvo. Rušim, rušiš, rušimo: pod fasadami so skrite neizmerno ekscentrične sile. Res, je narod stari rekvizit, uporaben pri posebno svečanih priložnostih. Že dolgo je to organizacija, ne misel; katedrala kot stavba, ne kot kraj premišljevanja. Sorazmerno stara stavba. A dasi jo preveva grozeči preprič spoznavanja, je ni mogoče obnoviti. Sorazmerno pametna stavba vsak kamen je povezan z vsemi drugimi: vsaka dogma je povezana z vsemi drugimi: vsaka dogma je povezana z vsemi drugimi. Delajo se le manjše povrhnje poprave: to je napor za trajanje, ne napor za prihodnost.

(Vem, kaj hočete povedati. Edini, ki imajo ključ do prihodnosti, so komunisti.)

Da. Zdaj. Za zdaj.

(Samo da s tem ključem prihodnosti niste odpirali. Zaklepali ste z njim vrata jetnišnic. Zaprti ste s tem ključem svobodo. Svojo lastno misel. Svojo lastno prihodnost. Umazane roke, umazan ključ; kompromitirana prihodnost je takšna kot nikakršna.)

Ah. Ne štejem vam v zlo tega refrena. Sva v ringu, jaz imam razbite arkade, zadevate znova in znova na boleče mesto. Poleg tega ste varni: veste, da vam ne povračam enako. Privajamo se posebnim sramežljivosti do buržoazije: ne govorimo o njenih zločinih. Da, vse, kar govoriva o vas, je propaganda, resnica je to, kar vi govorite o nas. Stopili smo na neenakovredne možnosti, zato se nimamo česa bati. Vemo vse najbolje med vsemi; to je naša bolečina in naša sramota. Vemo, kajne, tudi to, da zgodovina ne pozna le zakonitosti, ampak tudi oddaljitve od njih, naključja. Deformacija je naključna, njeno razkritje zakonito. Pravite, da imamo umazane roke; ne umivamo si jih kakor Pilat; vsi smo odgovorni za vse.

(To je nauk starih kristjanov.)

To je resnica za ljudi. Zadolženost človekove eksistence in njena odgovornost: da bi ljudje ne zgubili sami sebe.

(Poslušam vas. In nekaj me neprenehoma napeljuje, da bi si mislil: kaj ni to nekaj poseben marksizem?)

Ljudje smo marksisti posebnega kova.

(Aforizem. Teorija. Kaj govori praksa? Kaj govori vaši, no, sovražniki?)

Mislite na moje somišljenike?

(Mislim na vašo cerkev. Na vašega papeža. Na vaše gospostvo.)

V mišljenju ni gospostva. Edino gospostvo v mišljenju je resnica.

(To je prečudovito, da bi mogel verjeti.)

Ne pozabljajte, da je resnica naš zaveznik. Na silhernem koraku stopamo na nova tla: moramo spoznati. Marksizem je le vstop v spoznanje; spoznanje je zmerom novo. Kaj ni to krasno človekovo tveganje? Iskati resnico zmeraj znova in znova. Odkrivati, to je prvotno človekovo nagnjenje; odkrivati, to pomeni nenehno nositi svojo kožo napredaj. Kaj hočete? Naj se zavijemo v stare ponošene kožuhe in nostalgčno čakamo na konec?

(Toda — kje je bistvo? Čemu vse to?)

Bistvo, to je prav človek.

(Potemtakem nič. Senca in zgodnja megla. Sekunda v večnosti.)

Večnost sama. Brezmejnost človeškega hrepenenja.

(Ponižni nesmrtni junak. Neumni Sizijs.)

Nesmrtni človeški brat. Da, tovariš. Ohranjanje se, ker ni sam; ker ve, da ni sam. Človek mora biti brat in tovariš, da bi lahko bil on sam: to je altruizem lastnega ohranjanja. Niste še nikoli začutili, da nekam sodite, da ste v verigi, da je ves prostor pred vami in za vami vaš prostor? Človek je vse; lahko je vse. Je to, kar razume; je to, kar je spoznal; je to, kar ljubi.

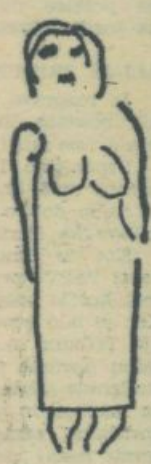
Prevedel H. V.

DEKLICA IN SMRT

DELITEV FRED MOJIMI OCMI

PO SMRTI

traktat o trkanju na odprta vrata

BIL JE ZID MED NAMA,
PABLO PICASSO.
ZA VRATA SE JE IZKAZALO,
DA JIH NI.

Zid metafore

Kadar zaznavamo v zavesti »vrata«, jih skoraj gotovo priključimo predstavi »vhoda« ali »izhoda«, v neki daljni obliki »izida«, ni pa nujno tudi metafora; najmanj je to nujno. Na vrat pa smo že pozabili, čeprav bi nam to omogočilo, da stvari ne bi videli zgolj v njihovi služnosti, pač pa mnogo bolj njihovo lastnost, kar naj bi pomenilo, da je pomen stvari ZA KAJ drugotnega pomena za samo stvar v svetu; namreč svet ni KAJ, svet ni NE-KAJ (vse ni nekaj), ampak je VSE. Nekaj je med vrati in vratom. Lahko se nam bo zdelo čudno, ampak res je, da je med njima glava. Tu ni nobene pomoči. Glava je ta, ki niha na tečajih vratu. Res je, da se ne zasuje povsem, da vedno samo niha, a tu je še vid, ta pripomoček tečajev in njegov lastni tečaj. Tu je še notranje oko, ki omogoča zavesti videti, kako se vsaka os spreminja, da je središče sveta. Že to, da vid ne omogoča videti sebi za hrbet, opozarja na neko temeljno nezadostnost sleherne rane zadovoljive z videzom, kajti ne-videno ni nujno tudi ne-obstoječe, kakor na drugi strani videno ni nikoli več od videza videnega obstoječega; gotovo da je možen stvarni videz obstoječega in prilagojeni videz obstoječega; gotovo da je možen prilagojeni videz stvarno obstoječega in prilagojeni videz stvarno ne-obstoječega. Rana je rana smrti. Živimo od rane do pozne smrti sveta. Glava pa so vrata, ki niha na vratu svojih tečajev.

Ta glava ali vrata, roka ali »neka« so pot, tlakovana sama s seboj, pot, ki je ni mogoče postaviti nikakor drugače, kakor se sama postavi, ki je sploh ni mogoče postaviti: ali pot navzgor in pot navzdol, ali leste. Nekaj je nekaj samo kot nekaj. Ne more biti nekaj, če ni nekaj. Ne more biti nekaj več, če ni nekaj in še tisto več, kar je več od nekaj. Tako se možnosti tega nekaj širijo. S tistim nekaj več, ki ga pridobi nekaj, kadar mu dodamo tisto, kar je več od nekaj, dosežemo, da nekaj ni več nekaj, ker se zdaj nahaja v obsegu neke širše celote in je najmanj točno govoriti o stvari po sebi, ker ni ničesar zunaj obsega najširše celote: tudi če izvedemo destrukcijo stvari, obstaja njih svetovna zgodovina, mislim, obstaja njih svetovni potek kot člen svetovnega poteka in si sveta ni mogoče zamisljati brez njegove destrukcije in seveda ne brez teh nešteti členov, ki ga istijo v svet. Če govorimo na primer o svetu živih, tedaj imamo v mislih takšen svet, ki mu gre oznaka »živa«. V nasprotnem primeru je najprimernejša oznaka nasprotno skrajnosti, v obeh primerih pa je mišljena neka približnost, pri čemer je svet lahko imenovan ali ne, namreč njegova prisotnost je neuničljiva. Vse možnosti lahko izrabimo (pri tem mislim na vse dosegljive posameznosti sveta), svet ostane, četudi mrtev. Kakšno je torej razmerje med posamezno bivačnim in svetom?

Rekel sem že, da ima ne-kaj svojo lastnost. Stvar ima svojo stvarnost. Kot nasprotje temu sem omenil uporabnost oziroma služnost stvari. Brez enega ali drugega je torej govor o stvari po sebi samo približen oziroma najmanj točen. Predvsem postaja očitno, da posamezno bivačje ne more biti isto kakor stvar po sebi. Stvar ne more biti stvar po sebi, ker ne more mimo sveta sama sebe s samo seboj pogovarjati. Že to, da je, ne zagotavlja njene stvarnosti, niti je ne zagotavlja volja po moči. To je območje brez sleherne zanesljivosti. Kakor hitro prestopim mejo med samo po sebi umevnim in »notranjim očesom«, se prične to nezanesljivo. Trdnost ni več trdnost po sebi, ampak je trdnost kot posledica koherence materiala. Vrata niso vrata po sebi, ampak so posledica določene odvrtnosti, so posledica določene hotene posledice, nikoli ravno povsem enaka svojim iztočnicam, odvisna od nešteti teženj in rok, pri čemer postavljam težnjo na prvo mesto, ker je šele iz nje zrasla roka. Seveda je približnost lahko najbolj možna točnost, ne pa (in samo) površnost. Kamen je rodil roko, iz puščave je pognala pesem in druge ptice, res ne nujno kot metafore, najmanj je to nujno.

Rekel sem, da je pot tlakovana sama s seboj. Seveda sem pri tem mislil na njeno sestavnost. Ta pe-

sijska prisotnost mi omogoča tudi vrata. Vse je resnica, ki se zdi kar najbolj neovrgljiva. Res pa je tudi nasprotno: njena neovrgljivost je moralna. Nekaj torej ne more več ostati nekaj, če smo mu dodali nekaj več. Zdaj je nekaj drugega. Predvsem ni nobene pomoči pred tem, če pade človek v situacije in v razmerja, ki so že davno zabeležena in imenovana. Sploh pa ne gre za imenovanje problema, zato so pojmi lahko toliko svobodni. (Ali sploh smejo biti drugačni, kot pa je vendar ena sama stvar nedvomna in to je Vse!) Nobene trdnosti gora ali držav. Nobene slinave, sentimentalne večnosti. Materija je v svojem nihanju. Vrata so odvrtna glava, topoumna in večna. Le črv jo najeda, ponoči grize v les, zjutraj pade s tečajev. Vrat ostane brezcveten. Nekaj postane nekaj več, pravzaprav nekaj manj, na vsak način nekaj drugega. Vrata so sredstvo, vseeno ali sprijaznjeno ali nesprijaznjeno s svojo usodo. Vrata so nujno zlo zidu (v katere ni vrat), ker sta zid in vrata eno, se pravi, ne eno ne drugo. Vrata so brez zidu, ker jih ni. Je nekaj več od vrat in nekaj več od zidu. To, nekaj več, nima imena. In vendar je to mogoče: imena stvari so samo v območju približnosti in površnosti. Že nekaj več pa nima imena. Kakor da nekaj več tega ni vredno.

Če hočem priti do Sveta, moram v enaki meri skozi zid kakor skozi vrata. Kajti vrata se ne bodo odprla zaradi tega, ker bi bila odprta ali zaprta. Vrata niso zaradi tega, da bi bila odprta ali zaprta. Vrata so zaradi tega, kar jih napravi za več od zidu. Kdor bo samo trkal na vrata, a ne bo šel skozi zid, ta bo tudi onkraj ostal zunaj.

Franci Zagoričnik

alphaville

Novinar Lemy Caution prispe v oddaljeno galaksijo, kjer vlada organiziran razum. V Alphavillu je prepovedano samostojno misliti, spominjati se, ali uporabljati določene »pozabljen« pojme. Tudi ljubezen je izbrisana iz pojmovnika prebivalcev Alphavilla. Kadar je čas za to, ti s posteljo servirajo tudi žensko telo. Sploh so vsi ljudje le telesa v službi elektronske naprave — čistega razuma.

Preiskovalna prednja straža elektronskega diktatorja ugotovi, da je prišlec Lemy Caution obstoječemu sistemu nevaren, ker je človek, hkrati pa dobrodošel, ker je bister. Lemy Caution pa se zaljubi v »programatorko« delovnega dne, v dekle, ki ni določena za telesno ljubezen, drugačne ljubezni pa ne pozna oziroma se je ne spominja.

Lemy Caution nastopa vseskozi, tudi pred srečanjem z usodnim dekletom, brezobzirno in brutalno. Kot so vse priprave tukajšnjega kraja prijazne, so prijazni in ustrežljivi tudi strežniki Cautionovega jaza. Edina možna niansa je tedaj brutalnost. Caution se s svojo predrznostjo kmalu zaplete v nevaren konflikt. Razrešitev, ki sledi, je polna zabavnih prizorov. Ta sekvenca ubijanja je ena najbolj zanimivih v zgodovini filma.

Služabniki elektronskega stroja so funkcionalni nosilci njegovih ukazov. Če torej takšen nosilec telesno propade, kar se gotovo zgodi s smrtjo, je sedaj transmijska dejavnost absolutnega razuma, če drugega ne, vsaj defunkcionalizirana. Iz tega lahko sklepamo, da je človeško življenje tudi tu ostalo vrednoto. To pa je za našo sodbo, ali je Caution s svojim početjem storil zlo dejanje, odločilno. Caution je storil zlo dejanje, saj je ogrozil obstojnost določenega vrednostnega sistema. Njegovo dejanje je tedaj objektivno zlo. Ali pa je Caution, ko je povzročal smrt ljudi, tudi ubijal? Vprašujemo, ali se čuti krivega, ali je njegovo dejanje tudi subjektivno zlo. Odgovor bo enoglasen, da nikakor. Domoljubni Alphavillovci niso bili ljudje, ampak funkcije, spremeniti funkcijo življenja v funkcijo smrti pa v vrednostnem svetu humanista Cautiona ne pomeni nikakršnega moralnega problema. Tako zagrabljen se na konflikt med Alphavillom in L. Cautionom kaže kot konflikt med božanskim in posvetnim. Božansko nikdar ne more biti celostno, saj predstavlja vedno le redukcijo celostnega, to je človeškega. Edini človeka vreden bog je človekov sin.

Takšen humanizem navzven nam, dokler smo humanisti, navznoter ni potreben. Ob tem spoznanju se odpravi problem science — fiction bogastva. Ko pa pravim, da je science — fiction bogastvo, sem končno spet na poti mnogobojstva. Zdaj bom citiral neko rastlino. Ime ji je celuloza. To pa je hkrati konec te rastline.

I. G.

sanja zorn

ukročeni hamlet

(Enodejanka)

s

Osebe:

CAROLE, mlada angležinja

GAVRILO (HAMLET), balkanski študent svetovne književnosti in literarne teorije

DEUS EX MACHINA,

Uprizorjeno prvič in edinkrat avgusta 1966 v Fridaybridge Agricultural Campu Ltd na prostem. Šepetalec: Shakespeare, režiser: naključje.

PRVO DEJANJE

Football place v poletnem večeru, v ozadju gol. Carole sedi na travi in se praska. Deus ex machina stoji na голу. Gavrilu nastopi.

GAVRILO (mrmra zase): To mora se zgoditi!

Ko vendar vzrok imam in voljo, moč in sredstva, da bi to storil.

(naglas) Gospodična, ali smem ležati v vašem krilu?

CAROLE: Kar kdo hoče, je mogoče.

GAVRILO: Mislim, z glavo v vašem krilu.

CAROLE: Magari. Bolje vrabec v roki, kot golob na strehi.

GAVRILO (se uleže): Ali vidite tam gori tisti oblak, skoraj ves podoben kameli?

CAROLE: Dober začetek je pol dela (ga zgrabi za roko).

GAVRILO: Ali je mogoče, O moj preroški slut!

CAROLE: Kuj železo, dokler je vroče (ga prične objemati).

GAVRILO: O, čudovito!

CAROLE: Dobro blago se samo hvali (si položi njegove roke na prsi).

GAVRILO: O, da bi to prečvrsto se meso raztajalo in razpustilo v roso!

(zaskrbljeno) Oprosti moja čednost; zakaj v zagatnosti teh podlih dni še čednost naj pred grehom klečeplazi, češ, daj, dovoli, da ti hočem dobro.

CAROLE: Vse ceste peljejo v Rim (se prične slačiti).

GAVRILO: Dejanje, ki skruni sramežljivi so kreposti.

CAROLE: Cast, komur čast!

GAVRILO: Tako nas misel dela vse plašljivo, in prirojena barva odločnosti vzbolhe pod razmišljanja bledico.

CAROLE: Sila kola lomí (potegne srajco z Gavrilu).

GAVRILO: Strela, to je grda grdobija; nesrečo pomeni.

CAROLE: Kolikor glav, tolikor misli (odpenja modrček).

GAVRILO: O, ne glej me, da z mlo kretnjo to ne spreobrneš namer mi čvrstih.

CAROLE: (odvrže modrček)

GAVRILO: (miži)

CAROLE: Oči imajo pa ne vidijo.

GAVRILO: . . . ki jima kakor gadoma zaupam, imata nalog, gladita mi pot, ki vede do . . .

CAROLE: Gavrilu!

GAVRILO: Braite nas vsi sluge in posli božjih!

CAROLE: Gavrilooo??!

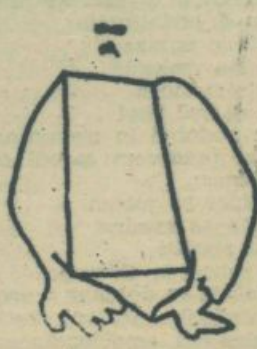
GAVRILO: (gleda skozi prste) Zdaj je za čare pravi nočni čas, ko grobi zehajo in bruha sam pekel kugo na svet: zdaj pil bi vročo kri, počel dejanja ljuta, da bi dan jih z grozo gledal!

CAROLE: Zastor, HITRO ZASTOR!

GAVRILO: Ne še, ne še (občinstvu):

Ali ni bolj plemenito, da trpiš v duhu strelice vse nasprotno usode . . . (občinstvo pokima in odide).

Zastor

»ZLOPATO SPIM IN JEM

MOZ, KI POVSOD MOLCI

GOVORIM Z ROKO

POPRSJE, KI KLJUBUJE MOJEMU SMRTONOSNEMU POGLEDU

ŠTIRINAJST

Resnica, ti si moja sekira
ti si moj angel varuh

(Tone Kuntner, Resnica)

(Samozaložba, Štirinajst, Ljubljana 1967)

V zbirki Štirinajst se predstavlja štirinajst avtorjev, štirje s prozo (Dolenc, Gorše, Maté in Partljič) in osem s poezijo (Cimerman, Gorše, Hvalica, Kaluža, Kolar, Kravos Kuntner, Ogen, Peršolja, Preželj, Vogel).

Vsak avtor je zastopan z nekaj pesmimi ali prozo. In zaradi te omejitve si o njih ne moremo ustvariti popolne slike. Poskušali bomo najti notranje relacije v-sami zbirki, druge pa bomo poskušali situirati glede na njihove prejšnje samostojne zbirke (Gorše-tovo, Kuntnerja in Ogena).

Jalovost Toneta Partljiča je sintetično pisana črtica z vpletnim dramskim odlomkom. Vanjo je avtor ujel probleme učitelja Kovača, ki živi v Slovenskih gorah in se s tem svetom tudi spoprijemlje. Je nekakšen entuzijast, literat, ki živi v svojem lastnem svetu. Le tega pa mu vedno znova in znova ruši vsakdanjost. Partljič odgovarja tudi na občečloveške probleme in izpoveduje pogreznost učiteljstva v provincialno drobnjakarstvo.

... ali ni prav tako krivica spravljati otroke na svet, kot je ta, kjer vsakih dvajset let norijo vojske, kjer moraš segniti nekje med blatnimi Slovenskimi gorami, v čem bo otrok na boljšem; s seboj bo prinesel kup želja, misli, mladostnih idej, ko pa bo mojih let, bo prav tako sedel kje na verandi kake gostilne in premišljal, kje je izgubil vse to, kar je prej kipele v njem kot kipeči most v jeseni...

Mate Dolenc z *Zgodbo, ki sem jo povedal* pripoveduje o Parizu in o dveh ljubeznih.

Miha Mate govori v ciklu *Odaliske odhajajo* o ljubezni v zadnjih (Koktajli) pa o prekropani noči in o podobnih stvareh.

Stava Marije Gorše predstavlja poskus, kako sodobno ustvariti prozno delo. V zgodbi, ki je zgrajena po retrospektivi in asociacijski tehniki, je obilica nepomembnih zunanjih podatkov in deskripcij. Vse to je zadušilo prefinjeno čustveno zasnovano, ki jo pa lahko samo slutimo, kajti še nakazana ni bila do dobra. »Podtekst«, ki bi moral biti glavni tekst, je zvođen v konvencionalnosti in vsakdanjosti. Ustavil je najboljši prikaz sprehoda z dekletom in objestne krivičnosti glavne osebe, kar nosi glavni poudarek, ve drugo je samo balast. Slutimo občutek krivde. Zgodbi manjka predvsem introvertiranosti, oči, ki bodo resnično usmerjale navznoter in razkrivale emocionalnosti notranjega sveta.

Herman Vogel izkleše najizrazitejši in najbolj samostojni pesniški svet v celotni zbirki. Njegovi verzi so prekaljeni in imajo samosvoj in dograjen ritem.

V pesmi *O!* zahteva akcije, zahteva najdenje v današnjem dnevu. Rabimo dleta,

»da bo končno vendarle vsak zase premikal kazavce na stolpu.«

Pogovori na meji ena so nekakšen credo pesnikovega razumevanja poezije in pomenijo vero v njeno moč:

»Zato vmes tudi poskušam: kako se počutim ko legam v krsto« in »Samo to namreč hočem: potegniti nazadnje pokrov nase sama« Zadoščanje ob pesniškem iskanju ob pesmi *Pride pesem*. Kažipot pesnikovega delovanja je pesnikova beseda.

Slast je gristi plast za plastjo.
Slast je globiti votline zenic...
Ko bom stopil iz črne teme v beli dan,
saj ne bom vedel, kam bi pogledal najprej:
predse, v levo, v desno ali v nebo.
Pred mano bo pesem, v meni slepota
in za robovi velika skrb: plešavost.

Marko Kravos je tematsko zelo raznovrsten. Njegove stvaritve so organske celote. Pesmi *Jesenska*, *Otožnost*, *S trgateve* ustvarjajo impresionistično sliko narave. Izrazit primer je *S trgateve*:

— v žareči mrak
odpevi ptičkov
in mastne brente
s tovorom zlatim —
»Veliki Bog, neskončna Svoboda, Pravica,
usmili se nas,
usmili se nas.«

Izpoveduje pomanjkanje navedenega v človeških ravnanjih. Minljivost posameznikovega življenja, ki pa kljub temu pomeni prispevek k obćemu zgodovinskemu človeku, izpričuje *Balada*:

»prvi dan človek hladan leži,
tretji dan od njega težko diši«

in
»potem je neke noči med njene prsi segla mehka, bela korenina.«

Aleksander Peršolja soustvarja strniševski in zajčevski svet poezije. Ekspresionistično riše temne slike današnje dobe. V *Obali* poje o destruktivnosti človeških odnosov in o razkroju pričakovanj:

Potem se oddaljujeta
z zvokom poraza
In že sta vsaksebi
začenjata znova
Toda ni več obal

Ujetost v obdobje in nezmožnost, da ga človek preraste, in to predvsem zaradi onemogočanja, slišimo peti iz *Senice*:

Pomakneš se v stran
in postaneš kvadrat
skušaš zbežati
Toda robovi te oklepajo

Ludvik Kaluža se dotakne v svojem ciklu *Dan si* nekaterih filozofskih vprašanj. Čutiti je primerjanje njegovega sedanjega emocionalnega stanja s tistim iz otroštva:

Kaj naj postavim
v izpraznjeni oltar

in

»dokler ne odkrijem novega smisla
v božanskem brezbitju.«

(Dan si, I)

Tisto, kar si hotel biti,
je že davno mimo tebe,
čeprav res nikoli ne veš,
kaj naj bi bil.

(Dan si, III)

V zgornjem navedku izpove v bistvu eksistencialistično orientacijo glede na akcijo in čas.

»In sanjava, da sva konja.«
predstavi Cveto Preželj mladost (*Sanjava*). V *Pristopni molitvi* pa govori večno nemirni iskateljski duh: Nikoli nas ne spuste obzorja.

V njihovih pesteh smo za vedno potisnjeni navzdol.
In ko jih nosimo vsa tisočletja,
nam vtiskajo svojo neskončnost.

Svet mladosti gleda Preželj s svojega zornega kota. Njegove pesmi so v sebi zaključene celote in avtor pesni v izglajeni besedi ter kaže doslednost izraznih sredstev.

Niko Kolar poje:

»družna razkošja tisočletih nesmislov
ki so bila smisel v spevu tvojega imena
Ana — Marija«

(Jutranja molitev)

Smisel svojega bivanja vidi v ustvarjalnem poslanstvu in v ljubezni.

Ivan Cimerman gleda v pesmi *Babica* z ironijo na svoje početje, ko postavi nasproti svojemu ravnanju oceno, ki jo čuti njegova stara mati.

Naslovna stran Dora Hvalice se približuje prozi. Ponekod je prepletena s paradoksi.

V zbirki najdemo tudi tri avtorje, ki so že izdali svoje pesniške zbirke. To so Marija Gorše, Tone Kuntner in Mart Ogen.

Marija Gorše: *Adamovo rebro*. Krog subtilnih čustvenih vezi ženske do moškega in razbitje lepega. Iz prve pesmi tega cikla je čutiti prvobitnost svetopisemske besede. Način izpovedi je podoben oni v *Penelopi*, vendar je ne doseže. Čustveno vzdusje, ki ga dosežejo pesmi, spominja na tisto, ki veje s polno močjo iz Tagoreja. V VI. pesmi izpoveduje pesimizem in prilagoditev:

Grenkoba pelina je
vsakič
manj
grenka.

Tematsko razsežnost pesniške ustvarjalnosti Toneta Kuntnerja poznamo iz njegovega Vsakdanjega kruha, ki se razpenja v relacijah ljubezen, kmečka zemlja in resonanca sodobnih eksistenčnih težav, ki jih ima težko življenje. Le to gleda iz svojega zornega kota, ki se edino trga iz ujetosti v tradicionalnost. Tudi v zbirki *Štirinajst* srečamo podobno tematiko. Oj duša pesniška, ki zajema iz okvirov Vsakdanjega kruha, vendar kaže oblikovni premik naprej. Novost v dosednji strukturi kaže pa *Pesem padlega partizana*, pomeni pa sintezo in oblikovno dovršenost. V III. pesmi najdemo spoznanje, do katerega je nujno moralo priti in ki pomeni največji dosežek dosedanjega Kuntnerjevega ustvarjanja:

»In bil bi močan, oj močan
in ne bi čakal
obljubljeni dan enakosti in svobode
in ne bi pisal žalostnih pesmi!«

in

»kadar bi šlo za pravico,
bi udaril s pestjo
ali s krampom.«

Kot je razvidno, slišimo iz pesmi govoriti skepso v zadostnost poezije in nekakšno »domotožje«, kar sta nova odtenka v Kuntnerjevi izrazitosti. *Pesem padlega partizana* pa pomeni deziluzijo nad romantičnimi čustvi.

Mart Ogen se je že predstavil s svojim prvencem *Dediščina*. Njegove pesmi iz *Štirinajst* so iz stega izpovednega kroga, kot smo ga spoznali v *Dediščini*. K temu nas navajajo tudi naslovi ciklov, kot sta *Angažirane pesmi* in *Bluesi*.

V *Angažirani pesmi* 4 poje o zlaganem svetu, svetu milnih mehurčkov in o skonstruiranosti:

MORJE!
pozabljati strahotno lepoto energije rušenja
uživati zvrnanosti svojih hrkih meja
pozabljati korenine koral,
sledove večnega ukaza v ukazu
slepo zagledani v notranjost svoje omejene
majhnosti,

v nesmiselno izmišljene zakone pen!
Iz *Bluesa št. 16*:

Kajti na dnu krutega,
na dnu mrzlega, brezsrčnega morja, v katerega
se utapljam

slednji večer,
na dnu
ni obale! Nikjer obale!

Tu je morje simbol kontemplacijskih globin, ki mu prinesejo svet v vsej svoji hrkosti, svet brez »obale«. V *Angažirani pesmi* 4 pa je morje simbol moči in energije.

Od proznih prispevkov v *Štirinajst* je ostala Stava Marije Gorše samo poskus. Ostali pa ne kažejo izrazitejših kvalit.

Drugače je s poezijo, ki je v glavnem na solidni ravni. Kot je bilo razvidno, pomenijo novost pesmi Hermana Vogla. Premik naprej glede na Vsakdanji kruh je naredil tudi Tone Kuntner. Za poete iz *Štirinajst* bi veljala ena značilnost, ki je hkrati splošna značilnost mlade in mlajše poezije; ni ujeta v tradicionalnost, ampak si poskuša zgraditi svojo besedo ob vplivu sodobnih in polpreteklih literarnih smeri iz svetovnega knjižnega prostora.

Štirinajst je tvoren prispevek k mladi in mlajši slovenski poeziji in bo ostal kot eden od spomenikov oblikovanja povojne slovenske književnosti.

Bogdan Podpečan

ZLATO JABOLKO

češki film

režija: Otakar Vávra

v glavnih vlogah: Karel Höfer in Eva Lihranová

Človek je zaprta knjiga, ljubezen pa roka, ki to knjigo odpre. Malo vemo ljudje o sebi. Če pa kaj zvemo, še ni rečeno, da smo sposobni to nositi. Svet, v katerem živimo, nas sili delati in v tem boju z njim mnogokrat podležemo.

Tako se dogaja umetnikom, da ustvarijo dela, ki bi nikoli ne smela uzreti luči. Zavoljo onega, kar so prestali; kar vedo; zavoljo moči, ki je ostala v njih neizrabljena. Zavreči bi jih morali, pa jih zaradi denarja ne. Toda včasih vzamejo breme nase in jih zavrejo vsemu navkljub. S tem odločanjem, ki je ustvarjanje, stopa umetnik v svoje sečišče, v katerem se križa njegov boj s svetom z njegovim bojem s samim sabo. V tem kvadratu vlada mir. Toliko silnejši, kolikor besneje se zaganja proti njemu hrup s ceste sveta in ceste jaza, s katerih je pobegnil. Vendar to njegovo zatočišče ni varno niti gotovo. Njegovo delo je in torej traja, dokler dela, in obstoji, kolikor dela. Ta skrajna nevarnost — saj mu lahko naključje vsak čas prepreči, da bi delal — in negotovost — saj je njegova resnica, za katero nima nikjer opore, prav lahko laž — sta njegova popolna varnost in gotovost, stebra njegove samozadostnosti, ko živi sredi sveta — sredi sobe in zvest slutnji, ki mu jo poraja ta odnos, ustvarja.

Pride pa čas, ko zatone zadnji krajec sveta. Ko prekipita hrup in gluhoti in se zlijeta. Tedaj nima umetnik iz česa ustvarjati, kajti cesti in križišče so potopljene izginile. Prejšnjega odnosa ni več in nobenega novega ni mogoče vzpostaviti, ker ni ničesar več: ne gotovosti, ne negotovosti, ne varnosti, ne nevarnosti. Umetniku je neugotovljivo, kje se nahaja, in zato vseeno, kam se odpravi. Na slepo hodi. Dokler v temi ne zažari pred njim svet kot mlaž in on brez svoje volje ne stopi iz sebe in si postane sam svoje sečišče, da ga na veke ne more izgubiti in mu ga nič več ne more odvzeti. Zda je vse. Zanj, ki je zunaj, sta križišče cesti. Naj gre v neskončnosti, kamor ga nosi noga, vselej je na križišču in na cestah. Toda v neskončnosti. Tako se izkaže, da je v svoji popolni varnosti in gotovosti v resnici v skrajni nevarnosti in negotovosti. Stvarnost zemeljske končnosti, v kateri edini lahko ustvarja, ga namreč postavlja z njegovo resnico na laž. Tu je mogoče vse in nikakor ni treba samo enega kakor tam. Zato mora — če se hoče obdržati v tem na novo vzniklem odnosu — zavreči spoznanje, do katerega se je dokopal za ceno blaznosti.

Do sem so prišli avtorji filma — do tega spoznanja. Lahko rečem najvišjega spoznanja. Moram reči: samo spoznanja. Kajti do dejanja niso prišli, kot je to tudi razvidno iz naslova filma *Zlato jabolko*. Dejanje, ki bi ga morali storiti, preden so se lotili umetniškega ustvarjanja, stori v zadnji sekvenci junak filma, ko ponudi jabolko neznanemu dekletu v avtobusu. Dogajanje, ki bi ga morali razviti, pa se konča v začetni sekvenci, ko pridejo s krsto po utopljenca. Iz tega, kar sem videl, vem, da bi moral gledati življenje obujenega mrljica. Ne spominjanja, marveč pozabljenje. Nauk, ki so mi ga dali avtorji filma, pa je, da je treba za obujanje od mrtvih znati molčati.

Kaj sem videl? Kako so avtorji filma skakali iz ene stvarnosti v drugo, iz neba na zemljo, nezmožni da bi ujeli njuno sozvočje. Ze v vnesem začetku sem začutil šibkost, laž, zgledovanje po Antonioniju. V nadaljevanju nisem mogel prezreti zarez, ki so kosal film na osebno izpoved in poučno pripovedovanje. S koncem pa sem spoznal, da se avtorji niso osvobodili. Dali so nam jabolko, kakor so nam z njim razodeli, svojim neznanim sopotnikom, namesto da bi ga vrgli proč in bi nam morda iz peške nekoč zrasla jablana. Spoznali so, da morajo zavreči vsako vednost, zavrgli je pa niso. Film, ki so ga ustvarili, živi na račun tistega, ki ga niso ustvarili. V neustvarjenem pa bi ta film živel.

Čeprav je torej *Zlato jabolko* mrtvo delo, nosi v sebi ključ življenja. Pot, ki so jo avtorji prehodili, mu jih daje. Ne pusti nas hladne kot stvar. Mrtvorojenec je in v njem je trpljenje. Trpljenje ubijanja. Trpljenje časa, ki ga film kaže. In trpljenje avtorjev, ki ga predstavlja. Ni pa radost oživljanja. Muka govora je, ne sreča molka. Avtorjem v obtožbo, ne v odpustanje, ki bi si ga morali kot izgubljeni sinovi izprositi od dobrega očeta. Zakaj tega še ne vedo: da je prehojena pot njihova krivda. Te vednosti se namreč ne da spoznati.

Začutil jo je Sokrat, da se je z grozo zaklinjeval: vem, da nič ne vem. Ni je začutil, podobno kot avtorji tega filma, Ionesco, da je napisal dramo *Žeja* in lakota. Začutili so jo Heraklit, Jesus, Homer, Shakespeare, zaslužili Nietzsche, Lowry, Strniša. Ljudi, o katerih govorim, je zadela kakor avtorje tega filma nesreča, da so šli od doma. To jih oddeljuje od drugih, ki jim je prijazna usoda dala, da so ostali doma in živeli iz slutnje — ki so užili največjo dobroto zemljana, da se niso rodili, kot: Proust, Kafka, Joyce, Kant in Kierkegaard.

Kot je razvidno iz povedanega, pije po mojem ustvarjanje iz dveh virov: iz smrti in življenja. Umetniki pa so lahko v skladu s tem nesrečni kot avtorji tega filma ali pa srečni kot ti, ki sem jih nazadnje navedel. Nesrečni se morajo osvoboditi, srečnim se ni treba. Najnesrečnejši pa so tisti, ki se ne morejo osvoboditi; ki so se rodili in ne morejo umreti. Obsojeni so na večno trpljenje, na jalovost. Ta usoda preti, kot vidimo, avtorjem tega filma.

V tej razdelitvi umetnikov na srečne in nesrečne ni nič posebnega. Kar velja za ljudi na sploh, se namreč kaže tudi pri njih. Ljudje so srečni in nesrečni: ali od narave tako obdarjeni, da iz svoje samozadostnosti osrečujejo svojo okolico, ali pa prizadeti, da ne morejo živeti brez drugih. Ta prizadetost jih žene na pot. Po njej so neprestano na poti. Sami, v tujini, prekleti,

Boris Paš

POLITIČNA IN PRAVNA VPRAŠANJA OB ABOLICIJI

Vprašanja v zvezi s pomilostitvijo Rankovića in njegove skupine so zbudila med študenti naše fakultete živo zanimanje in različne reakcije, zato smo o tem razpravljali tudi na sestanku naše osnovne organizacije 15. decembra. Žal smo se zaradi izpitnih terminov in semestrskih počitnic lahko ponovno sestali in sprejeli dokončni tekst našega stališča šele konec februarja, vendar mislimo, da so ta vprašanja še vedno aktualna, o čemer pričajo med drugim tudi prispevek Ivana Krefta »Operacija Morava« v Delu 11. januarja ter prispevka Š. K. in Ivana Krefta v Naših razgledih 28. januarja in 11. februarja. Zato smo sklenili, da v skladu z načelom javnosti dela Zveze komunistov svoja stališča pošljemo v objavo Tribuni in Komunistu.

s političnimi sredstvi. Mislimo pa, da moramo potem te okoliščine upoštevati pri vseh političnih kaznivih dejanjih in ne samo pri nekaterih, kar pa tudi v najnovejšem času ni bilo vedno storjeno. Zato je tudi prvi od omenjenih razlogov za abolicijo lahko videti nekoliko nelogičen, če Rankovićevo skupino pomilostimo, ker zaradi konsolidirane samoupravne strukture naše družbe »ni imela realnih možnosti za uspeh« — druge, mnogo manj pomembne politične delinkvente pa istočasno kaznujemo, čeprav je o realnih možnostih za uspeh pri njih mnogo težje govoriti. Sploh pa bistvo po našem mnenju ni v abstraktnem ocenjevanju, ali je neka protustavna politična aktivnost imela realne možnosti za uspeh ali ne, ampak v tem, ali jo je bilo mogoče ustaviti oziroma jo napravit neškodljivo že s političnimi sredstvi (z informiranjem javnosti, z razkritjem tajnega delovanja, z idejnim bojem, s politično mobilizacijo ljudi, z odstranitvijo s političnih, državnih in drugih funkcij itd.) ali ne. Prav tako se nam zdi primerneje uporabiti pred kazensko represijo najprej druga državna prisilna sredstva — seveda, kadar je to res nujno potrebno, npr. povedati oz. zapleniti časopis, o katerem ustanovitelji že vnaprej razglašajo, da se bo ukvarjal s protustavno politično dejavnostjo. S tem se seveda ne zavzemamo za to, da kazenskih sankcij za politične delikte sploh ne bi bilo mogoče uporabiti, ampak samo za to, naj se uporabijo res le takrat, ko z drugimi sredstvi protustavnega delovanja in zlasti njegovega širjenja ni mogoče učinkovito onemogočiti.

Pri ocenjevanju, kdaj so ti pogoji dani, pa se seveda ne bi smeli ravnati po kriterijih, ki so v preteklosti večkrat prevladali, saj je bilo zatekanje k državno represivnim sredstvom mnogokrat izraz nezaupanja v idejno in politično moč zavestnih subjektivnih sil in celotne naše družbe ter je ob neprimarnosti in nesposobnosti posameznih odgovornih ljudi za idejno in politično borbo tudi zaviralno vplivalo na usposabljanje celotne Zveze komunistov za delovanje v novih razmerah, to se pravi za njeno preosnovo iz faktorja oblasti v faktor zavesti.

Glede Rankovićeve skupine se torej strinjamo s pomilostitvijo, ki zadeva politična kazniva dejanja.

Čudimo se samo, da politična odgovornost ni bila izpeljana do konca, namreč da Rankoviću in Stefanoviću

volilci niso odvzeli poslanskega mandata.

Kot smo že omenili, pa ne moremo vseh kaznivih dejanj te skupine okvalificirati kot politična kazniva dejanja, ki bi jih lahko tretirali na prej omenjeni način. Pri tem ne mislimo na pojem političnega delikta povsem v tistem smislu, v kakršnem ga uporablja pravna znanost, ampak mislimo pri tem predvsem na kazniva dejanja zoper ljudstvo in državo (X. poglavje KZ) — vendar tudi tu ne na taka, ki bi bila storjena z nasiljem. K temu bi se v določenih specifičnih primerih, kakršen je tudi primer Rankovićeve skupine, dalo pristeti še kazniva dejanja zoper uradno dolžnost (XXIV. poglavje KZ) in morda še nekatera. Nikakor pa po našem mnenju ni na mestu pomilostitev za sodelovanje pri težkih zločinih zoper življenje in telesno integriteto ljudi, zoper njihovo človeško dostojanstvo in podobno.

Pri tem gre namreč za odnos naše družbe do človeka kot najvišje vrednote, ki bi jo morala naša družba še posebno skrbno in brezkompromisno varovati, poleg tega pa pri teh kaznivih dejanjih tudi navedeni razlogi za pomilostitev povsem odpovedo. V enem od razlogov je tudi izrecno navedeno, da številne pomilostitve in amnestije za kazniva dejanja iz zadnje vojne in po njej ne zajemajo hudih vojnih zločinov. Zločini, ki so jih zagrešili posamezniki ali skupine v Udbi in za katere so verjetno sodovodni tudi nekateri pripadniki ožje Rankovićeve skupine, so pa pravzaprav v nekem smislu še hujši, ker so bili izvršeni v mirnem času. Razen tega je kaznovanje za ta kazniva dejanja nujno tudi zato, da se dokončno razbije mentaliteta, po kateri zločin, storjen v boju za vzvišene cilje (tudi Ranković in ostali so se po svojem prepričanju borili za socializem in druge vzvišene cilje, kakor so si jih peč sami predstavljali) ni zločin in po kateri so v takem boju dovoljena vsa sredstva. Ta mentaliteta se seveda izraža v kaznivih dejanjih le izjemoma, zato pa toliko bolj pogosto v raznih manjših nezakonitostih in kršitvah pravic občanov.

Med kaznivimi dejanji, ki jih navaja poročilo zveznega javnega tožilstva, mislimo pri tem predvsem na kazniva dejanja, storjena v okviru »operacije Morava«, o kateri je podrobneje poročal »Vjesnik u srijedu, njegovo poročilo pa je ponatisnilo tudi »Delo«.

Kot smo že obrazložili, se ne moremo strinjati s tem, da je bila ome-

jen osemnajstotici dana pomilostitev tudi za morebitno sokrivdo pri enem od teh kaznivih dejanj (čl. 151 KZ). Po poročilu zveznega javnega tožilstva sodeč gre sicer samo za Savića, ker je bil samo on osumljen tudi kaznivega dejanja izsiljevanja izpovedbe s hudim nasiljem oziroma napeljevanja k temu kaznivemu dejanju (čl. 151, drugi odstavek, v zvezi s členom 19 KZ), vendar pa za Rankovića in Stefanovića sploh ni bilo navedeno, katerih kaznivih dejanj sta bila osumljena, oziroma za katere kazniva dejanja naj bi jima zvezna skupščina odvzela poslansko imuniteto, če ne bi prišlo do abolicije. Razen tega lahko med postopkom zoper neposredne storilce pridejo na dan še nova dejstva o soodgovornosti koga od te osemnajstotice. Vsekakor bi bilo nekoliko čudno postaviti pred sodišče neposredno izvršilce, tistih, ki so jim to ukazali oz. jih k temu napeljali, pa ne.

To seveda ne more biti razlog za to, da neposrednih izvršilcev in njihovih naredbodajalcev ne bi postavili pred sodišče, ampak je ravno nasprotno razlog za to, da je treba postaviti pred sodišče tudi vse sokrivce. Ker po zakonu zoper že izrečeno pomilostitev ni več nobenega pravnega sredstva oziroma je ni mogoče preklicati, glede odgovornosti po 151. členu KZ pač ne bo mogoče ničesar storiti. V vsakem primeru pa je po našem menju treba zoper vse odgovorne sprožiti kazenski postopek glede tistih kaznivih dejanj, katerih doslej niso bili osumljeni in za katere tudi ni bila dana pomilostitev. Iz objavljenega materiala se da namreč sklepati, da obstaja utemeljen sum, da so nekateri od omenjene osemnajstotice soodgovorni še za naslednja kazniva dejanja:

- 1.) za protipraven odvzem prostosti po 150. členu KZ, morda celo za njegovo kvalificirano obliko po 4. odstavku tega člena (»Če je protipraven odvzem prostosti trajal več kot en mesec ali se je to zgodilo na grozovit način ali če si tisti, ki mu je bila protipravno vzeta prostost, zaradi tega hudo pokvari zdravje ali ima to druge hude posledice, se storilec kaznuje s stroгим zaporom do 8 let«) ali pa celo po 5. odstavku tega člena (»Če tisti, ki mu je bila protipravno vzeta prostost, zaradi tega izgubi življenje, se storilec kaznuje s stroгим zaporom najmanj treh let«).
- 2.) za hudo telesno poškodbo po 141. členu KZ, za katero je predvidena kazen zopora najmanj 6 mesecev ali strogega zopora do 5 let, v kvalificiranih primerih pa celo strogega zopora do 8 let oz. do 12 let. Če je bila namreč pri izsiljevanju izpovedbe (151. člen KZ) prizadejana huda telesna poškodba, to ni zajeto že v kaznivem dejanju izsiljevanja izpovedbe s hudim nasiljem (2. odstavek 151. člena), ampak je bilo s tem storjeno še eno kaznivo dejanje. Analogno seveda velja, če je bil pri tem kdo celo ubit ali pa če so bile prizadejane lahke telesne poškodbe.
- 3.) za grdo ravnanje z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic (152. člen KZ), za katero je predpisana kazen zopora do 1 leta.

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZK STUDENTOV PRAVNE FAKULTETE

Prvi pomislek, ki se nam je pojavil ob tej pomilostitvi, je pomislek, kako bo to vplivalo na nujno potrebno zaostrovanje in doslednejše izvajanje načela odgovornosti na raznih drugih področjih in v raznih drugih primerih, zlasti kadar gre za vodilne ljudi na različnih nivojih od delovne organizacije do federacije. Med študenti in, kolikor vemo, tudi drugod med ljudmi so se glede tega pojavile tudi zelo črpnogledne ocene in huda poenostavljanja, češ da je bilo s tem tej skupini njeno protustavno in škodljivo delovanje sploh odpuščeno in da bodo zdaj na podlagi tega tudi razni drugi nasprotniki samoupravljanja od podjetij navzgor ponovno dvignili glave in se počutili varnejše. Pri takih ocenah se seveda pozablja, da tej skupini to ni bilo in tudi nikoli ne bo odpuščeno in da je bila najbolj učinkovita obsodba in kazen že izvršena: vseljidska moralna obsodba dosedanjih nedotakljivih voditeljev, njihova odstranitev s funkcij, na katerih so dotlej uživali popolno varnost in ki so jim ob pomanjkanju družbene kontrole omogočale, da so svoje početje sploh lahko izvajali, ter njihova izključitev iz Zveze komunistov. Zato seveda ni razloga, da bi ta pomilostitev zaviralno vplivala na boj proti raznim drugim uzurpatorjem samoupravnih pravic delovnih ljudi v podjetjih, v občinah ali kjerkoli. Dogovorili smo se, da moramo komunisti v tem smislu tudi reagirati, kadar se take poenostavitve in napačne ocene pojavijo. Treba pa je pristaviti, da bo take ocene lahko do konca eliminiral samo dejanski razvoj dogodkov, zato je po našem mnenju zahteva po doslednem uveljavljanju odgovornosti v družbenem življenju v tem trenutku politično še bolj pomembna in nujna.

Navedena stališča se nanašajo seveda zgolj na moralno in politično odgovornost oz. odgovornost pred organi samoupravljanja. Kar zadeva kazensko odgovornost, bi bilo pa po našem mnenju nujno treba ločiti politične delikte od drugih kaznivih dejanj. Mislimo namreč, da razlogi, ki so bili navedeni ob aboliciji, lahko veljajo samo za politične delikte, nikakor pa ne tudi za druge težke zločine, katerih so bili nekateri od pomilostjenih osumljeni.

Osnovo za tako stališče nam, kot že rečeno, dajejo tudi razlogi za pomilostitev, navedeni v poročilu zveznega izvršnega sveta. Razen tretjega, ki govori o zaslugah Rankovića in še nekaterih pripadnikov skupine, se namreč razlogi izrazito nanašajo na politična kazniva dejanja, kar je tudi povsem razumljivo: prvi govori o poskusu politične zarote in o protustavni aktivnosti proti sistemu samoupravljanja, drugi pa o tem, da so se pod vplivom demokratizacije družbe »precej spremenili pogoji, od katerih je odvisen odnos do nekaterih političnih deliktov«.

Mislimo, da so se ti pogoji (utrditev socialističnega družbenega reda, utrditev samoupravljanja, demokratizacija) res že toliko spremenili, da proti političnim deliktom ni več potrebno nastopati v prvi vrsti z državnimi represivnimi sredstvi, ampak da jih je mnogo bolje, bolj humano in tudi bolj učinkovito kaznovati in preprečevati

Na letno konferenco ZK na FNT, ki je bila minuli teden na oddelku za tekstil, je marsikdo šel z občutki, da bo na dnevnem redu zopet razprava o stvarih, o katerih smo si že na jasnem, vendar o njih še vedno razpravljamo na vseh sestankih, zakaj navada je železna srajca. In tudi na začetku je vse tako kazalo.

Poročilo o delu FK se je pokazalo kot pomanjkljivo, kajti govorilo je le o številu članstva, o združevanju posameznih aktivov ZK v eno samo organizacijo, o nedelavnosti posameznih organizacij idr., nihče pa ni povedal nič določenega, kaj je storil FK, da bi se stanje izboljšalo. Po diskusiji o poročilu pa je razprava krenila v drugo smer.

Tekstilci so nanizali svoje probleme drugega za drugim. Ugotavljajo, da so pri njih največji problem skripte, ki jih zaradi premajhne naklade ne more vsak dobiti, potem neustrezna kvaliteta nekaterih predavanj in prenatrpanost učnega programa na eni strani, na drugi strani pa premajhna pozornost pouku družbenih ved.

V teku so pogovori o združitvi oddelka za farmacijo z odsekom za kemijo ter oddelka za tekstil z odsekom za kemijsko tehnologijo, o čemer razpravlja Pedagoško-znanstveni svet. S tem bi se predvsem izboljšala kvaliteta študija, obenem pa bi s takšnim ukrepom dosegli tudi finančni efekt, saj bi se z integracijo zmanjšali

stroški upravljanja in študija. Organizacija študija bi potekala tako, da bi se študij delil šele zadnje tri semestre. Vendar so bili tekstilci proti združitvi in so vztrajali pri tem, da njihov oddelke ostane (čeprav argumenti govorijo v prid integraciji, saj imamo v Jugoslaviji še precej višjih in visokih šol za tekstil, morda celo preveč), nekateri pa so celo mnenja, da se ustanovi močna tekstilna fakulteta v zveznem merilu, ki naj bi jo finansirala zveza. Torej v bistu niso proti integraciji, so le za integracijo vseh jugoslovanskih tekstilnih fakultet. — Sklep pedagoško-znanstvenega sveta še ni dokončen.

Slišali smo tudi, da omenjeni organ tudi razpravlja o uvedbi sprejemnih izpitov za vpis na FNT, v prid katerih govori več dejstev, predvsem pa velik osip v prvem letniku. Ni pa še jasno, ali naj bo izpit selektivnega ali usmerjevalnega značaja. Predpogoj za boljše uspehe pri študiju je:

1. da se učni program srednjih šol bolj približa in prilagodi zahtevam univerze
2. da se proučijo možnosti za izdelavo standardnih testov za samo testiranje dijakov že v srednjih šolah
3. da tudi in predvsem univerza pove

S KONFERENCE ZK NA FNT

svoje mnenje glede reforme srednjih šol

OO ZK na kemiji je mnenja, da je treba kandidate pred vpisom na fakulteto preizkusiti, in to predvsem iz področij, ki jih bodo med študijem srečevali. Izpiti pa naj ne bi bili selektivnega, ampak usmerjevalnega značaja. Pri sestavljanju sistema izpitov naj bi sodelovali tudi psihologi in sociologi. Izpit naj ne bi preizkusil samo formalno znanje kandidata, ampak tudi sposobnost to znanje uporabiti, skratka — vseboval naj bi IQ test. Usmerjevalnim izpitom v prid govori tudi dejstvo, da vsi kandidati nimajo enakega znanja zaradi različne kadrovske strukture na srednjih šolah. S selektivnimi izpiti bi dobili še bolj porazno regionalno strukturo študentov. Selekcija na fakulteti sami naj bi potekala potem predvsem v 1. letniku, medtem ko bi v višjih letnikih potekalo skupinsko delo, za kar pa je potrebno okrepiti kadrovsko strukturo fakultete in glede na vse to je gotovo, da bi tudi osip padel na minimum.

Pravica študentov in komunistov je, da zahtevamo naj Pedagoško-znanstveni svet javno argumentira svoje predloge o sprejemnih izpitih in o selekciji. Navsezadnje

pa je treba dijakom srednjih šol tudi pomagati, zakaj oni niso krivi, če imajo slabe predavatelje, temu je krivo razvednotenje pedagoškega dela in ena od posledic je, da je predavatelj premalo.

US pripravljajo predlog za zakon o maksimalni tedenski obremenitvi študentov. Maksimalno število ur na teden naj bi bilo 30, od katerih bi odpadlo 20 ur na predavanja, pri katerih se jemlje nova snov. S tem bi predvsem razbremenili študente tehničnih fakultet.

Proti koncu je bilo še govora o liku komunistu in o njegovem delu. Komunist mora živeti politično življenje, če hoče biti avantgarden, mora biti prizadeven, borben in poučen o tekočih dogodkih in družbenopolitičnih problemih. Poznat mora svojo ideologijo, marksizem-leninizem in se poglobiti in študirati. Imeti mora o vseh problemih svoje mnenje in ga tudi povedati ter se boriti, da deklarativna stališča postanejo stvarnost, ne pa, da ostanejo le na papirju. Vsak član ZK je odgovoren za svoja dejanja, njegovo politično delo na univerzi pa je v oceni okolja v katerem živi. Osnovne organizacije morajo postati samostojni politični subjekti s svojimi in jasnimi stališči. To je edina pot do uresničitve zadanih nalog in odpravljanju slabosti prejšnjih let. Na koncu je bil izvoljen nov FK za mandatno dobo dveh let.

J. Ancelj

Na Švedskem je povprečna starost prebivalcev najvišja v Evropi. Toda, če bi se ogledali po ulicah Stockholma, ne bi mogli temu pritrditi. Kajti, če ne bi vstopil v majhno slaščičarno s strogim napisom »Kajenje prepovedano«, kjer kadarkoli čez dan stari gospodje in gospe pijejo čaj ter grizljajo pecivo, bi lahko celo dobili vtis, da v tem mestu sploh ni starih ljudi.

Obiskovalec torej dobi v Stockholmu občutek, da je prišel v mesto mladih. Mimo njega neprestano hodi mladina, v gručah in parih. Tedaj nenaden hrup pretrga promet v metropoli, približuje se, raste, pritegne pozornost sprehajalcev in nato izgine. To je pravzaprav bila skupina mladeničev, ki je oddrvela na močnih motorjih.

Potrebno je od blizu videti te švedske fante (»raggarje«, »beatse«, »provose«), ne pa, da si le bežno ogledamo te drzne in hkrati otožne obraze. Na rovaš švedske mladine je pogosto mogoče slišati veliko balnasti: ekstravagantno oblačenje (mini krila, neverjetno ozke »blue-jeans« in, brez razlike med fanti in dekleti, stisnjene hlače ter dolg umazan suknjič) želja, da včasih organizirajo »skupinsko seksualnost« (izraz, ki s puritanskim prizvokom označuje kolektivne seksualne orgije), in kritično razpoloženje, tako pogosto izraženo z nasiljem; vse to je v nasprotju s švedsko »družbo bogastva« in pomeni detajle, ki za sluzijo, da jih opazimo in preiščemo vse možne pomeni. Veliko jih je celo na Švedskem, ki se odločajo o tem brez razmišljanja, samo obsojajo in reproducirajo dogodek. Tako je neka telefonistka odgovorila na vprašanje o mladini: »Oni ne mislijo o ničemer, pogledajte, kako so oblečeni, dekletom krila komaj pokrivajo spodnje perilo, fantje so vsi po vrsti razkuštrani, zanemarnjeni, med njimi so celo sinovi poslancev. Le pogledajte jih, kako se valjajo vzdolž cele Kungsgatan!«

Ni težko ugotoviti, od kod je bistvo takšne splošne obsodbe; nezmerna svoboda oblačenja (ta izraz radi uporabljajo »običajni« Švedi) povzroča sicer omejeno »pohujšanje«, hkrati pa hoče vsa dejanja pojasniti z absolutno neodgovornostjo današnje mladine ali pa — kar je še slabše domneva — da je to odpor mladine proti »levim« tendencam v današ-

O ŠVEDSKI MLADINI

nji švedski družbi. To je namreč teza gospoda Ingve Holmberga, poslanca v parlamentu in vodje Partije desnice (Högerpartiet), ki hvali približno 40.000 članov svoje mladinske organizacije in vodi obsežno kampanijo za »vzgojo mlade generacije« ob parolah kot »moralna moč«, »švedska domovina« in »močna država«. Neizpodbitno je dejstvo, da je na volitvah 19. septembra lani veliko glasov, ki jih je izgubila socialnodemokratska stranka, prešlo h komunistom, dovolj je, da se samo približamo kateremu izmed teh mladih ljudi, pa kmalu razumemo, da je ta nov naraščaj vsaj v večini vse prej kot neodgovoren.

V eni izmed kavarnic na Kungsgatan se desetine fantov valja po tleh ali naslonjačih, nedaleč od deklet, in pozorno poslušajo plošče. Samo nekateri med njimi plešejo. Pravijo, da v tem in drugih shajališčih »raggarjev« — tudi teh najmlajših, petnajst ali šestnajst let starih zaužije mamila. Jemljejo jih v manjših količinah in ob najljubši plošči sanjajo sanje, ki jih sami izberejo.

Naj bo kakorkoli že, naj po teh lokalih kroži tudi mamilo, naj jih obiskujejo mladeniči, ki uživajo v šarmu »alienativne literature«, dejstvo pa je, da se v eni izmed teh kavarnic sestaja skupina, ki od doma prinaša plošče Ewena Mac Colla s posnetki njegovih delavskih pesmi ter plošče ameriških pevcev proti vojni v Vietnamu. Ti potrjujejo, da je res, kar je mogoče slišati v Federaciji mladih komunistov: da je vietnamska vojna dogodek, ki bolj kot katerakoli sodobna tema pretresa in miselno prevzema stockholmsko mladino.

Ena od zadnjih masovnih demonstracij proti vietnamski vojni je bila mladinska — okoli tisoč mladih se je zbralo pred ameriško ambasado in bučno protestiralo.

Komite za pomoč Vietnamu sestavljajo predstavniki vseh strank; protiameriško gibanje si je zadalo med drugim tudi nalogo, da vask dan pošlje najmanj dva ali tri mladince pred ameriško ambasado, ki se

potem tam sprehaľalo in nosijo protestne transparente.

To ni neodgovornost.

Pred kratkim je na primer skupina iz treh delavcev, treh študentov in treh nameščencev šla protestirat v samo ameriško ambasado — skozi knjižnico, ki jo lahko obiskujejo tudi drugi, so se prebili do uradnih prostorov, kjer so se zvezali s težkimi verigami, še preden je lahko kdo kaj ukrenil, in začeli vpiti: »Hočemo mir v Vietnamu!« — »prenehajte z ubijanjem!« — ipd. Uslužbenci ambasade so bili zaprepani in šele čez precej časa so s pomočjo nekoga kovača »osvobodili« neprijetne goste. Pozneje jih je švedska policija ujela in jih obtožila, da so prekršili nedotakljivost ambasade. Zelo verjetno je, da so se ti mladinci sestali najprej v kakšni kavarni na Kungsgatan in šele nato šli na »obisk« k ambasadorju Johnu Grahamu Pearsonu.

Opazimo lahko vse večje spremembe interesov švedske mladine. O podobnih spremembah govorijo tudi v Ameriki, Angliji in na Nizozemskem. Pred približno štirimi ali petimi leti je kazalo, da je nasilje najrazglednejša mahifestacija nezadovoljstva mladine. Skupine mladoletnikov (pogosto oborožene z verigami za kolesa) so napadale policaje ali nedolžne moidoče, vsak dan je o tem bilo mogoče kaj slišati. Zdela se je, da fiči vzrok v slabem vplivu »šund« literature ter podobnih filmov ali pa je to neki notranji upor brez kakšnega posebnega vzroka. Taki dogodki so sedaj vedno redkejši, iz glavnega mesta Švedske pa so skoraj povsem izginili. Celotno prav ti mladinci ali vsaj mnogi izmed teh, za katere so bili mislili, da so do kraja pod vplivom »beat glasbe« in tendenc »sku-pinskih seksualnosti«, se sedaj zelo zanimajo za probleme, kot so Vietnam in Južna Afrika, te stvari jih zelo prizadevajo. Ne, da se več ne bi celo zelo grobo spoprijemali s policijo, toda zdaj vedno le v primerih, če le-ta intervenira proti antiameriškim ali protirasističnim demonstracijam.

Politizacija mladine je proces, ki je iz dneva v dan intenzivnejši.

»Več je vredno na tak način zbujati pozornost preostale mladine in javnega mnenja!« pravijo. (Vie nuove)

A. Si slišal da se pripravlja zakon o minimalni izobrazbi tistih na vodilnih delovnih mestih?

B. Sem slišal. Toda zakon se pripravlja samo za tiste na vodilnih delovnih mestih v gospodarskih organizacijah.

A. Kaj pa še hočeš?

B. Kaj še hočem! Saj vodilna delovna mesta niso samo v gospodarskih organizacijah.

A. Hja, že res. Toda ena vodilna delovna mesta so eno in ena vodilna delovna mesta so drugo. Vse ne moremo v isti koš metati. Zensko, do katere ti je, tudi ne vprašaj, kakšne šole ima, ampak ji nešolanost lepo odpustiš. Tako je tudi v nekaterih vodilnih na delovnih mestih, ki niso v gospodarskih organizacijah. Njih zaradi spoštovanja sploh ne vprašamo, kakšno izobrazbo imajo.

B. Se mi pa zdi, da si nedosleden. Kajti tudi v gospodarskih organizacijah so ljudje, ki na vodilnih delovnih mestih zaslužijo vso naše spoštovanje. Torej bi se naši samoupravitelji lahko zmenili: zaradi spoštovanja, ki smo ga vodilnemu dolžni, mu bomo neizobraženost spregledali, sluge v preteklosti in za obljube o prihodnosti?

A. Ne bo držalo, kajti takšnega spoštovanja si menda nihče ne zasluži, samo pogled: polovica naših delovnih organizacij tako ni sposobna za kaj drugega kot za likvidacijo. Torej spoštovanje za kaj? Za za-

B. Mislim, da se izvišaj. Toda pustiva to. Strinjam se, da bomo rekli: »Vodilni v delovni organizaciji!

NERESNO O RESNEM

Če hočete ostati vodilni, morate imeti minimalno izobrazbo, pa čeprav zbujate še takšno spoštovanje. Sicer pa mislim, da je izobrazba tesno povezana s spoštovanjem, ki ga nekdo uživa. Obenem pa je res, da bodo izjeme tudi mogoče: nekdo bo lahko kljub vsemu vodilni, če bo dokazal svojo sposobnost.

Preidiva raje na tiste vodilne, ki jim ti praviš: vodilni, ki niso v gospodarskih organizacijah. Zdaj ne vem. Gospodarska organizacija je »delovna organizacija«. Po netogi logiki so delovne organizacije vse organizacije, ki kaj delajo, torej tudi politične organizacije, na katere ti predvsem misliš. Ve pa seveda vsak, da imajo politične organizacije vpliv na gospodarske organizacije. Ve pa se tudi, da je učinek vplivanja težko meriti ter da je tako bolj od človeka odvisno, kako bo končal, kakor pa od dejstev.

A. Se popolnoma strinjam.

B. No, ne bi hotel biti enostranski, moram reči, da se ve za nekatera dejstva: znane so na primer politične tovarne. Take tovarne, če so »politične«, imajo vzrok v neizobraženosti političnih voditeljev. Moram pa zaradi natančnosti reči, da ne gre za direktno vplivanje, ker samo na tistega, ki je že, lahko direktno vplivaš, na drugega moreš vplivati le posredno, vsaj v začetku.

štva. To, kar je v ostalih športih izjemen primer je pri nogometu pravilo.

Škoda, ki jo nogomet povzroča, je večstranska in nepopravljiva. Nogomet požre več denarja kot večina ostalih športov skupaj. Poleg tega noben šport na enega igralca ne porabi toliko sredstev kot nogomet.

Je nevaren zgled in kažipot za ostale športe, ki počasi stopajo po njegovi poti, ker — kar lahko eden, lahko tudi drugi.

Ker je uradno priznan in podpiran, služi kot slab zgled še posebej mladini. Nemogoče pa je v isti sapi govoriti o fair playu, o športnih načelih in o dejanskem stanju pri nas. Med tem, kar naj bi mladino učili, in stanjem pri nas, je nasprotje, ki negira vzgojna načela in prizadevanja.

Dalje prihaja pri ljudeh do zmotnega enačenja nogometa z vrhunskim športom, in to v škodo slednjega. Nogomet v Sloveniji nikoli ni bil in ni tako visoko, da bi ga lahko vrednotili kot vrhunskega. Trinajsto mesto v I. zvezni ligi pač ni dovolj. Merilo je lahko samo mednarodni uspeh, o tem pa ni sledu.

Priliko imam brati članke našega prominentnega nogometaša, v katerih se sprašuje, kako to, da družba dotira njihovo vstopnico s 39 Sdin, vstopnico gledališča pa s 120 starih dinarjev. Lahko mu odgovorim, da zato — med drugim — ker je imela Drama v 1966. letu 369 predstav in 136.878 obiskovalcev, Opera 176 predstav in 92.545 obiskovalcev, NK Olimpija pa 80.000 gledalcev. Res pa je tudi, da lahko en bedak več vpraša, kot more deset modrih odgovoriti.

Prav tako je dejstvo, da nogomet v Sloveniji nima ne možnosti ne mesta in upam si trditi, da bi že davno krepal, če ne bi prejemal toliko sredstev, kot jih. In dalje, če bi se ljudje neposredno odločali za to, ali naj se nogometu da denar ali ne, ga ne bi dali. Da nogomet zdržuje male klike ljudi sebi v korist. Za svoje interese in družben denar.

Nobene pozitivne stvari ni v nogometu, ki bi je ostali športi ne imeli, zato pa toliko več negativnih, ki jih ostali nimajo. Nogomet ni ne nenaдомestljiv ne nepogrešljiv. Cetum censeo nogomet delendam esse.

Viktor Vest

NOGOMETNA KUGA

Tako kot tisi, ki je sedel na WC in dejal: »Tudi jaz imam svoje mesto,« in tudi telesna kultura ima svoje mesto v družbi. Mesto, ki ga zasluži in da nima boljšega pomeni, da si ga ne zna ustvariti ali pa ga ne potrebuje.

Čas bi bil, da se odločimo za gladiatorstvo ali šport, ker nogomet danes ni drugo kot prostituiranje neke sicer zelo pozitivne ideje.

Pri tem pa je treba poudariti, da je nevarnost prostitucije v primerjavi z našim nogometom ničeva. Kajti vse, kar se v našem nogometu dogaja, ni samo dopuščeno, temveč tudi legalizirano in podpirano in to v največji meri prav od tistih ljudi in forumov, ki bi morali skrbeti, da do tega ne bi prišlo ali pa vsaj skrbeti, da se to po-pravi oziroma odpravi. Bodisi razmere, ki vladajo, bodisi nogomet.

Nogomet ima s športom toliko skupnega kot ljubezen s prostitucijo. Obadva zlorabljata isti predmet in nič več.

Nogometna zveza se čuti tako močno, da izsiljuje in prisiljuje RTV, kar je pri nas brez primere. Ustrezno moč imajo torej v rokah vodilni ljudje v njej, vemo pa, da nimajo niti toliko morale kot dobro dresiran lovski pes. Vemo tudi, kam vodi moč, ki jo imajo v rokah ljudje brez pomislekov, brez morale, to se nam je pokazalo in se nam kaže.

Dejstvo, da se v našem nogometu dogaja že vse razen umorov po naročilu, družbene organizacije pa ničesar ne ukrenejo proti temu, kaže, da je NZZ še celo močnejša. Predlog v tezah novega zakona je dokaj boječ in nepopolen, poleg tega pa v isti sapi dopušča skoraj neomejene koncesije.

Nihče noče ali si ne upa spopasti se z NSJ, to je ena izmed možnosti. Druga je ta, da je nogomet družbeno potreben, točno tak, kot je, ker se ga bore malo skuša spremeniti. Pomeni pa to lahko samo eno — da Rim propada, če so mu potrebne igre.

Prepričan sem pa, da nogomet ni pogoj, brez katerega družba ne bi mogla obstajati.

Na istem moralnem nivoju kot NSJ so tudi najboljši nogometaši. V tem času trije warestujejo zaradi nasilni-

OBVESTILO

V ponedeljek dne 13. marca 1967 ob 12.30 uri bo v prostorih Društva za Združene narode za SR Slovenijo, Ljubljana, Cankarjeva 1-II, svečano odprta razstava o dvajsetletnem delu UNESCO — Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo.

Organiziranje razstave po Jugoslaviji je prevzela jugoslovanska nacionalna komisija Unesco. Doslej je bila razstava odprta že v Beogradu, Splitu, Zadru in Reki. Iz Ljubljane pa bo šla v Zagreb, Sarajevo, Skopje in Novi Sad. Razstava vsebuje 2500 knjig in publikacij Unesco z raznimi kih področij delovanja te Organizacije ter fotografske zapiske njenih posameznih akcij. Odprta bo do vključno 18. marca 1967 neprekinjeno od 9. do 18 ure.

DRUŠTVO ZA ZDRUŽENE NARODE

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA PROSVETO IN KULTURO SR SLOVENIJE

razpisuje v dogovoru z zvezno komisijo za kulturne stike s tujino dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju nemškega jezika za študente IV. letnika in absolvente na univerzi v Greifswaldu v Vzhodni Nemčiji (v mesecu juliju) in dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju francoskega jezika za študente IV. letnika in absolvente na Alliance Francaise v Parizu.

Za štipendije naj se prijavijo študenti, ki na fakulteti študirajo nemški oziroma francoski jezik. Potne stroške in stroške potnih dokumentov morajo poravnati kandidati sami.

Prijave sprejema najkasneje do 18. 3. republiški sekretariat za prosveto in kulturo, Ljubljana, Zupančičeva 3/III. soba 78